

6

EDUCACIÓ

RESUM

Les dades d'escolarització facilitades per la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears indiquen una desacceleració del procés de creixement experimentat en els darrers anys en les matrícules dels ensenyaments de règim general. L'any 2009, el total d'alumnes matriculats per nivells educatius ha estat de 161.769, 908 més que en el curs passat. Aquest ascens ha estat menys notori que en cursos anteriors.

L'increment més notable de matrícules correspon al nivell d'educació infantil, un total de 2.733 alumnes més, 2.216 dels quals són de Mallorca. Mentrestant, als nivells obligatoris i postobligatoris es detecta un creixement sostingut o la pèrdua de matrícula. Aquesta pèrdua de matrícula recau principalment en els nivells obligatoris d'educació primària i secundària; s'han comptabilitzat 1.550 i 1.206 alumnes menys respectivament. Aquest descens de la matrícula es fa palès principalment a Mallorca, amb 1.532 alumnes menys a primària i 1.139 alumnes menys a l'ensenyament secundari obligatori. Al batxillerat s'observa un descens de 9 alumnes i als cicles formatius de grau mitjà i superior es produeix un increment de 247 i 364 alumnes respectivament.

La relació entre la gestió pública i la privada es pràcticament similar al curs anterior: un 65,7% de l'oferta educativa és pública i un 34,3% és privada, malgrat que l'oferta pública és 1,2 punts superior al curs passat i en els darrers cursos s'observa una reducció de la distància entre la mitjana autonòmica i l'estatal. La gestió privada a les Illes Balears continua tenint més presència que en el conjunt de l'Estat. Un 36,1% de l'oferta de l'educació infantil de segon cicle és privada (31,6% estatal). També és privada un 36,9% de l'oferta de l'educació primària (32,7% estatal) i un 38,8% de l'oferta d'ESO (34,1% estatal). Al primer cicle d'educació infantil l'oferta privada és 31,6 punts més baixa que en el conjunt de l'Estat, i els centres privats acullen només un 12,5% del conjunt de la matrícula de formació professional, percentatge 10,4 punts inferior a la mitjana estatal.

Segons les dades de la Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura, el percentatge d'alumnat estranger en el curs 2009-2010 en l'educació no universitària matriculat en els estudis d'educació infantil, primària, secundària obligatòria i cicles formatius de grau mitjà i superior fou del 15,6% respecte de la població general escolaritzada en aquests ensenyaments.

D'altra banda, a les Illes Balears varen cursar estudis universitaris a la UIB i a les escoles i centres adscrits un total de 14.562 alumnes en el curs 2009-2010, enfront dels 13.552 del curs anterior, la qual cosa suposa un augment d'un 7,45% del nombre d'alumnes i canvia el signe negatiu del curs anterior.

6.1.

EL SISTEMA ESCOLAR
DE LES ILLES BALEARS

6.1.1. LA SITUACIÓ DEL SISTEMA EDUCATIU A LES ILLES BALEARS

Les dades d'escolarització facilitades per la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears indiquen una desacceleració del procés de creixement experimentat en els darrers anys en les matrícules dels ensenyaments de règim general. Durant el curs 2009-2010, en els ensenyaments obligatoris i no obligatoris, s'arriba a un total de 161.767 alumnes matriculats, 906 més que en el curs passat. Aquest ascens és menys notori que en cursos anteriors: en els cursos 2006-2007, 2007-2008 i 2008-2009 els increments varen ser de 3.736, 4.226 i 5.720 alumnes respectivament.

En el curs 2009-2010, la distribució de l'alumnat ha estat la següent: 39.313 a infantil, 61.709 a educació primària, 38.561 a ensenyament secundari obligatori, 12.478 a batxillerat, 5.036 a cicles formatius de grau mitjà, 3.271 a cicles formatius de grau superior i 1.401 als programes de qualificació professional inicial. (Vegeu els quadres III-25 i III-26.)

QUADRE III-25. EVOLUCIÓ DE L'ALUMNAT PER NIVELLS EDUCATIUS I PER TITULARITAT. CURS 2008/09 I 2009/10

Ensenyaments de règim general	2008-2009	2009-2010		
		Total	Públics	No públic
Educació primària (1)	63.259	61.709	39.948	21.761
ESO	39.767	38.561	24.304	14.257
Batxillerat	12.487	12.478	9.713	2.765
Cicles formatius de grau mitjà (CFGM)	4.789	5.036	4.261	775
Cicles formatius de grau superior (CFGS)	2.907	3.271	3.002	269
PGS / PQPI	1.072	1.401	1.048	353
Subtotal Ensenyament obligatori i postobligatori	124.281	122.456	82.276	40.180
Educació infantil	36.580	39.313	25.323	13.990
Primer cicle	-	6.427	4.487	1.940
Segon cicle	-	32.886	20.836	12.050
Subtotal Educació infantil	36.580	39.313	25.323	13.990
TOTAL Ensenyaments de règim general	160.861	161.769	107.599	54.170

1. Dades del Ministeri d'Educació (dades avanç 2009/2010).

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

En l'àmbit d'educació infantil, es comptabilitzen 39.313 alumnes, distribuïts entre centres públics (25.323) i centres privats (13.990). D'aquests, 6.427 alumnes corresponen a la primera etapa d'educació infantil i 32.886 a la segona etapa. Per illes, 30.866 estan escolaritzats a Mallorca, 4.254 a Menorca, 3.932 a Eivissa i 261 a Formentera.

Quant a educació primària, es comptabilitzen un total de 61.709 alumnes: 39.948 a centres públics i 21.761 a centres privats. Per illes, l'alumnat de primària es distribueix entre Mallorca (48.887), Menorca (5.660), Eivissa (6.723) i Formentera (439).

A l'ensenyament secundari obligatori es comptabilitzen 38.561 alumnes: 24.304 a

centres públics i 14.257 a centres privats. D'aquests, 30.606 estan escolaritzats a Mallorca, 3.395 a Menorca, 4.267 a Eivissa i 293 a Formentera.

Al batxillerat hi ha 12.478 alumnes matriculats, 9.713 a centres públics i 2.765 a centres privats. Per illes, 9.966 cursen estudis a Mallorca, 981 a Menorca, 1.472 a Eivissa i 59 a Formentera.

Als cicles formatius de grau mitjà, dels 5.036 alumnes, 4.261 cursen estudis a centres públics i 775 a centres privats. En aquest nivell, la matrícula assoleix els 3.817 alumnes a Mallorca, 629 alumnes a Menorca, 536 a Eivissa i 54 a Formentera.

Als cicles formatius de grau superior, dels

Règim General	Mallorca		Menorca		Eivissa		Formentera		Total						
	2008-09	2009-10	Diferència	2008-09	2009-10	Diferència	2008-09	2009-10	Diferència	2008-09	2009-10	Diferència			
Ensenyament obligatori i postobligatori	99.174	96.902	-2.272	10.886	11.142	256	13.379	13.518	139	842	894	52	124.281	122.456	-1.825
Educació primària	50.419	48.887	-1.532	5.712	5.660	-52	6.672	6.723	51	456	439	-17	63.259	61.709	-1.550
ESO	31.745	30.606	-1.139	3.322	3.395	73	4.408	4.267	-141	292	293	1	39.767	38.561	-1.206
Batxillerat	10.061	9.966	-95	937	981	44	1.439	1.472	33	50	59	9	12.487	12.478	-9
CFGM	3.730	3.817	87	561	629	68	478	536	58	20	54	34	4.789	5.036	247
CFGS	2.407	2.589	182	229	316	87	262	332	70	9	34	25	2.907	3.271	364
PGS / PQPI	812	1.409	597	125	221	96	120	261	141	15	25	10	1.072	1.401	329
Educació infantil	28.650	49.194	20.544	4.174	7.732	3.558	3.536	7.226	3.690	220	484	264	36.580	39.313	2.733
TOTAL	99.174	97.274	-1.900	10.886	11.202	316	13.379	13.591	212	842	904	62	160.861	161.769	906

1. Per a l'elaboració de l'informe d'enguany no hem disposat de dades d'alumnat escolaritzat a educació infantil.
Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

3.271 alumnes, 3.002 cursen estudis a centres públics i 269 a centres privats. Per illes, Mallorca en concentra la major part de la matrícula: 2.589 alumnes.

Observam que l'increment més notable de l'alumnat matriculat correspon al nivell d'educació infantil, un total de 2.733 alumnes més, 2.216 dels quals són de Mallorca. Mentrestant, als nivells obligatori i postobligatori es detecta un creixement sostingut o la pèrdua de matrícula. Aquesta pèrdua de matrícula recau principalment en els nivells obligatoris d'educació primària i secundària; s'han comptabilitzat 1.550 i 1.206 alumnes menys respectivament. Aquest descens de la matrícula es fa palès principalment a Mallorca, amb 1.532 alumnes menys a primària i 1.139 alumnes menys a l'ensenyament secundari obligatori. Al batxillerat s'observa un descens de 9 alumnes i als cicles formatius de grau mitjà i superior es produeix un increment de 247 i 364 alumnes respectivament.

A les Balears un 65,7% de l'oferta educativa és pública i un 34,3% és privada, malgrat que l'oferta pública és 1,2 punts superior al curs passat i en els darrers cursos s'observa una reducció de la distància entre la mitjana autonòmica i l'estatal. La gestió privada a les Illes Balears continua tenint més presència que en el conjunt de l'Estat. Un 36,1% de l'oferta de l'educació infantil de segon cycle és privada (31,6% estatal). També és privada un 36,9% de l'oferta de l'educació primària (32,7% estatal) i un 38,8% de l'oferta d'ESO (34,1% estatal). Mentrestant, al primer cycle d'educació infantil, l'oferta privada és 31,6 punts més baixa que en el conjunt de l'Estat i els centres privats acullen només un 12,5% del conjunt de la matrícula de formació professional, percentatge de 10,4 punts inferior a la mitjana estatal. (Vegeu el quadre III-27.)

Amb relació a les instal·lacions educatives de les Illes que imparteixen ensenyaments de règim general, es comptabilitzen 517

QUADRE III-27. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE L'ALUMNAT MATRICULAT PER TITULARITAT DE CENTRE. CURS 2008-2009 I 2009-10

	Total		E. infantil primer cycle (1)		E. infantil segon cycle		E. primària		ESO		Batxillerat (2)		Formació professional (3)	
	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10
Centres públics														
Estatal	67,3	67,6	46,6	50,7	68,4	68,4	67,4	67,3	66,0	65,9	74,1	74,7	76,7	77,1
Illes Balears	64,5	65,7	54,5	82,3	63,2	63,9	63,3	63,1	61,1	61,2	74,1	73,8	87,1	87,5
Centres privats														
Estatal	32,7	32,4	53,4	49,3	31,6	31,6	32,6	32,7	34,0	34,1	25,9	25,3	23,3	22,9
Illes Balears	35,5	34,3	45,5	17,7	36,8	36,1	36,7	36,9	38,9	38,8	25,9	26,2	12,9	12,5

1. En centres autoritzats per l'Administració educativa.

2. Inclou el règim d'educació a distància.

3. Cicles formatius i programes de garantia social. No inclou règim d'educació a distància.

Font: Ministeri d'Educació. Estadístiques dels ensenyaments no universitaris. Dades avanç del curs 2008/09 i 2009/2010.

QUADRE III-28. NOMBRE I DISTRIBUCIÓ DE CENTRES A LES BALEARS PER TIPOLOGIA, ILLES I TITULARITAT. CURS 2008-2009 I 2009-10

	2009-2010			2008-2009		
	Públics	Privats	Total	Públics	Privats	Total
TOTAL	378	139	517	321	142	463
Centres d'educació infantil (1)	89	30	119	40	35	75
Centres d'educació primària (2)	212	9	221	207	8	215
Centres d'educació primària i ESO (2)	0	67	67	0	68	68
Centres d'ESO i/o batx. i/o FP	75	5	80	73	5	78
Centres d'educació primària, ESO i batx./FP (2)	1	22	23	0	20	20
Centres específics d'educació especial	1	6	7	1	6	7

1. Imparteixen exclusivament educació infantil.

2. També poden impartir educació infantil.

Font: Ministeri d'Educació (dades avanç 2009/2010 i 2008/2009).

centres, 44 més que en el curs anterior. (Vegeu el quadre III-28.)

En el curs 2009-2010 s'han contractat 15.486 professors sense comptar els tècnics d'educació infantil: 8.204 mestres, 6.045 professors d'ensenyament secundari, 633 professors tècnics de formació professional, 490 professors contractats i 81 professors d'ensenyaments específics. Dels 15.486 professors d'ensenyaments de règim general, 10.942 són dones i 4.463 són homes. Dels professors homes, 2.425 són professors d'ensenyament secundari, 1.524 són mestres, 364 són professors tècnics de formació professional, 139 són professors contractats i 11 són catedràtics d'ensenyament secundari. (Vegeu el quadre III-29.)

Amb relació a la distribució de les unitats/grups d'acord amb la titularitat dels centres, del total dels 7.513 grups, 5.140

pertanyen a centres públics i 2.373 a centres privats. (Vegeu el quadre III-30.)

El nombre mitjà d'alumnes per unitat a l'ensenyament obligatori a les Balears continua essent més elevat als centres privats que als centres públics, principalment als grups d'educació primària (25,1 alumnes als centres privats amb relació a 21,7 als públics), a ESO (26,1 amb relació a 23,2 als centres públics) i a batxillerat (25,5 amb relació a 23,1 als centres públics). Tot i així, es manté la tendència a la reducció d'aquesta diferència i a una aproximació de les ràtios estatals i de les Balears. (Vegeu el quadre III-31.)

En línies generals i si ho comparam amb la Unió Europea, les Illes Balears i el conjunt de l'Estat espanyol tenen mancances en escolarització en el primer cicle d'educació infantil (alt nivell de fracàs escolar, abandonament escolar prematur, etc.) i en els

QUADRE III-29. PROFESSORAT PER CATEGORIA PROFESSIONAL, ILLES, TIPUS DE CENTRE I GÈNERE. CURS 2009-10

Categories professionals	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total
Catedràtics d'ensenyament secundari	20	9	4	-	33
Dones	14	6	2	-	-
Homes	6	3	2	-	-
Mestres	6.452	767	925	60	8.204
Dones	5.232	649	750	49	
Homes	1.220	118	175	11	
Professors d'ensenyament secundari	4.623	603	759	60	6.045
Dones	2.804	341	442	33	
Homes	1.819	262	317	27	
Professors tècnics de formació professional	483	70	70	10	633
Dones	203	26	35	5	
Homes	280	44	35	5	
Professorat contractat (concertats, privats i altres)	376	78	30	6	490
Dones	265	62	19	5	
Homes	111	16	11	1	
Mestres de taller d'arts plàstiques i disseny	5	3	7	-	15
Dones	3	1	3	-	
Homes	2	2	4	-	
Professors d'arts plàstiques i disseny	23	10	12	-	45
Dones	10	5	4	-	
Homes	13	5	8	-	
Professors de música i arts escèniques	9	1	1	-	11
Dones	4			-	
Homes	5	1	1	-	
Catedràtics de música i arts escèniques	-	1	-	-	1
DONES	-	1	-	-	
Professors d'escoles oficials d'idiomes	4	3	1	1	9
Dones	3	3	1	1	-
Homes	1		-	-	-
	23.990	3.090	3.618	274	15.486
Total	11.995	1.545	1.809	137	15.486

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

QUADRE III-30. NOMBRE DE GRUPS PER ETAPA O ENSENYAMENT. CURS 2009-10

	C. públics	C. concertats	Total
Educació infantil - primer cicle (1)	404	85	489
Educació infantil - segon cicle	918	481	1.399
Educació infantil - mixt	0	0	0
Educació Primària	1.856	928	2.784
Mixts infantil / primària (2)	3	14	17
Educació especial (3)	58	83	141
ESO	1.052	593	1.645
Batxillerat - règim ordinari	313	122	435
Batxillerat - règim d'adults	14	0	14
CF grau mitjà - règim ordinari	236	40	276
CF grau mitjà - règim d'adults	0	0	0
CF grau superior - règim ordinari	170	12	182
CF grau superior - règim d'adults	2	0	2
PQPI	114	15	129
Total	5.140	2.373	7.513

1. En centres autoritzats per l'Administració educativa.

2. Unitats amb alumnat d'educació infantil i primària. També inclou unitats d'educació primària amb alumnat de primer cicle d'ESO.

3. Centres específics d'educació especial i centres ordinaris amb unitats substitutòries d'educació especial.

Font: Ministeri d'Educació (dades avanç 2009/2010).

nivells d'ensenyament secundari postobligatori.³⁴ L'any 2008 el percentatge mitjà d'abandonament escolar prematur a les Balears superà el 40%, un dels més elevats de l'Estat espanyol. Aquesta dada ens situa en un lloc desfavorable tant en àmbit estatal (el percentatge mitjà espanyol és del 31,9%) com en àmbit europeu (el percentatge mitjà europeu és del 14,9%).³⁵

Quant a les taxes d'escolarització als nivells no obligatoris en el curs 2009-2010,

aquestes són més baixes que les taxes estatals. (Vegeu el quadre III-32).

A l'educació infantil de primera etapa, tot i el lleuger augment respecte del curs anterior, la taxa d'escolarització continua essent 10 punts més baixa que en el conjunt de l'Estat: un 17,1%. A l'educació infantil de segona etapa la taxa d'escolarització és del 88,2%, 11 punts inferior a la mitjana estatal.

34. CES (2009), *Memoria sobre la situació socioeconòmica i laboral de Espanya 2009*, Madrid: Consejo Económico y Social.

35. D'acord amb l'informe de 2009 de la Comissió Europea que analitza el nivell d'assoliment dels objectius previstos pels estats membres de la UE-27 i examina el progrés realitzat. Ministeri d'Educació (2010), «Informe 2009. Objetivos educativos y puntos de referencia 2010», pàgina de consulta: <http://www.institutodeevaluacion.educacion.es/publicaciones/>.

**QUADRE III-31. NOMBRE MITJÀ D'ALUMNES PER UNITAT/GRUP I PER ENSENYAMENT (ESTATAL I DE LA CAIB).
CURS 2008-2009 I 2009-2010**

	Educació infantil primer cicle (1)	Educació infantil segon cicle (2)	Educació primària (3)	Educació especial (4)	ESO	Batxillerat (5)	CF grau mitjà (5)	CF grau superior (5)	POPI/PGS (6)										
	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10									
Total centres																			
Estatal	14,0	13,6	21,5	21,5	21,1	21,1	5,4	5,2	24,2	24,2	24,6	25,3	18,8	20,0	18,7	19,4	13,5	13,8	
Illes Balears	13,9	12,9	22,7	23,6	23,3	22,8	4,1	3,5	23,2	24,3	25,0	23,7	17,3	18,3	17,2	16,2	13,1	12,7	
Centres públics																			
Estatal	13,8	13,6	20,5	20,5	19,8	19,9	5,0	4,8	23,5	23,6	24,6	25,8	18,7	19,9	18,7	19,5	13,8	13,7	
Illes Balears	13,1	12,8	21,9	23,0	22,0	21,7	3,5	2,4	21,9	23,2	23,9	23,1	17,0	18,3	17,1	15,9	13,1	12,6	
Centres privats																			
Estatal	14,2	13,8	24,0	24,0	24,2	24,4	6,1	5,9	25,7	25,5	24,4	24,3	19,0	20,3	18,8	19,4	12,6	13,9	
Illes Balears	15,0	13,1	24,3	24,8	25,9	25,1	4,6	4,3	25,5	26,1	28,4	25,5	18,6	18,4	17,8	20,3	12,6	12,9	

1. En centres autoritzats per l'Administració educativa.

2. Unitats amb alumnat d'educació infantil segon cicle i mixts d'ambdós cicles.

3. Unitats amb alumnat d'educació infantil i educació primària. També inclou unitats d'educació primària amb alumnat de primer cicle d'E.S.O.

4. Inclou les unitats de centres específics i les aules d'educació especial en centres ordinaris.

5. Règim ordinari.

6. S'inclou l'alumnat i les utilitats d'aquests programes en centres i actuacions.

Font: Ministeri d'educació. Estadístiques dels ensenyaments no universitaris. Sèries temporals per comunitat autònoma (dades avanç curs 2008/2009 i 2009/2010).

**QUADRE III-32. TAXA BRUTA D'ESCOLARITAT PER NIVELL D'ENSENYAMENT
(ESTATAL I DE LA CAIB). CURS 2008-2009 I 2009-2010**

	E. infantil primer cicle (0-2)		E. infantil segon cicle (3-5)		Batxillerat (16-17)		CF grau mitjà (16-17)		CF (18-19)		PQPI/PGS grau superior (16-17)	
	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10	08-09	09-10
Estatal	26,2	26,7	98,7	99,2	70,2	73,5	28,3	31,3	25,0	27,8	5,6	8,6
Illes Balears	11,8	17,1	88,7	88,2	58,0	55,5	22,2	25,1	12,8	14,5	5,0	7,6

Font: Ministeri d'Educació. Estadístiques dels ensenyaments no universitaris. Dades avanç del curs 2007/2008, 2008/2009 i 2009/2010.

Als ensenyaments postobligatoris les taxes són les següents:

- Batxillerat: 55,5% (18 punts inferior a la taxa estatal)
- CFGM: 22,2% (6,2 punts inferior a la taxa estatal)
- CFGS: 14,5% (13,3 punts inferior a la taxa estatal)

En l'àmbit europeu, entre 2000 i 2008 s'ha incrementat de forma continuada el percentatge de població de 20 a 24 anys que assoleix estudis postobligatoris.³⁶ El 2008 un 78,5% de la població europea i un 60% de la població espanyola assoleix estudis postobligatoris. A les Balears, a diferència del conjunt estatal, hi ha menys persones que només arriben a assolir el nivell de primària i alhora hi ha més persones que tot i no tenir estudis universitaris assoleixen el nivell d'estudis secundaris postobligatoris. (Vegeu el quadre III-33.)

A tot l'Estat espanyol, la formació professional reglada (tant cicles formatius de grau mitjà com de grau superior) guanya terreny i s'ha incrementat la matrícula en els darrers deu anys a tot l'Estat en quasi un 60% (CECS, 2010).³⁷ El descens de l'ocupació en els dos darrers anys es considera un dels factors que ha provocat que en el curs 2008-2009 s'esdevingués l'increment més accentuat de la matrícula dels darrers anys, també a les Balears. Tot i aquest lleuger increment de la participació en l'educació i l'adquisició de qualificacions, a llarg termini, es considera imprescindible evitar que les restriccions financeres puguin afectar la inversió educativa en la formació professional.³⁸

Amb relació als cicles formatius, els centres públics acullen més del 87% de la matrícula total, percentatge 10 punts superior a l'estatal. Per gènere, la distribució de la matrícula als ensenyaments de secundària no obligatòria mostra dues tendències: al batxillerat i als cicles formatius de grau

36. Ministeri d'Educació (2010), «Informe 2009. Objetivos educativos y puntos de referencia 2010», pàgina de consulta: <http://www.institutodeevaluacion.educacion.es/publicaciones/>

37. CECS (2010), «Informe España 2010. Una interpretación de su realidad social», Madrid: CECS.

38. CES (2009), *Memoria sobre la situación socioeconómica y laboral de España 2009*, Madrid: Consejo Económico y Social.

QUADRE III-33. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE LA POBLACIÓ MAJOR DE 16 ANYS PER NIVELL FORMATIU I GÈNERE. ESTATAL I AUTONÒMIC. (2006-2009)

		Total		Homes		Dones	
		Estatal	CAIB	Estatal	CAIB	Estatal	CAIB
Analfabets	2009	2,3	2,1	1,5	1,5	3,1	2,7
	2008	2,4	1,9	1,6	1,3	3,1	2,5
	2007	2,2	2,2	1,4	1,4	3	3
	2006	2,2	2,3	1,4	1,3	3	3,3
Educació primària	2009	29,1	24,8	27,1	23,6	31	26
	2008	29,7	25	27,7	23,6	31,6	26,4
	2007	30,2	27	28	25,5	32,4	28,6
	2006	30,7	27,7	28,3	26,6	32,9	28,8
Educació secundària primera etapa i formació i inserció laboral corresponent	2009	25,1	31,6	27,3	35	23	28,2
	2008	24,8	32	26,9	35	22,8	29,1
	2007	24,7	31,7	26,7	34,5	22,8	28,9
	2006	25	29,5	27,3	32,6	22,7	26,5
Educació secundària segona etapa i formació i inserció laboral corresponent	2009	20,1	23,8	20,5	24	19,7	23,6
	2008	20	24	20,3	24,4	19,7	23,7
	2007	19,9	21,9	20,5	21,6	19,4	22,2
	2006	19,7	22,1	20,1	21,5	19,4	22,7
Educació superior, excepte doctorat	2009	22,9	17,6	22,9	15,6	22,9	19,5
	2008	22,6	16,7	22,8	15,4	22,3	18,1
	2007	22,3	16,9	22,6	16,6	22	17,1
	2006	21,9	18	22,2	17,6	21,6	18,4
Doctorat	2009	0,5	0,2	0,6	0,3	0,3	0,1
	2008	0,5	0,2	0,6	0,3	0,4	0,1
	2007	0,5	0,3	0,6	0,3	0,3	0,3
	2006	0,5	0,3	0,6	0,4	0,3	0,2

Nota:1. La categoria educació secundària segona etapa i formació i inserció laboral corresponent inclou els programes PGS/PQPI.

Font: Institut Nacional d'Estadística. Enquesta de població activa.

**QUADRE III-34. ALUMNAT DE CICLES FORMATIUS PER ESPECIALITAT I GÈNERE.
CURS 2009-10**

Centres públics	CFGM			CFGS		
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Eivissa	325	211	536	128	204	332
Formentera	10	44	54	4	30	34
Mallorca	1715	1327	3042	1110	1210	2320
Menorca	289	340	629	144	172	316
Total grau mitjà	2339	1922	4261	1386	1616	3002
Centres privats	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total
Eivissa						
Formentera						
Mallorca	318	457	775	124	145	269
Menorca						
Total grau superior	318	457	775	124	145	269
Total 2009-2010	2657	2379	5036	1510	1761	3271
Total 2008-2009	2078	2230	4308	1430	1477	2907

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

superior es matriculen més dones, mentre que al grau mitjà la matrícula està repartida entre homes i dones. En el curs 2009-2010 la matrícula als CFGM arriba a un total de 5.036 alumnes (2.657 homes i 2.379 dones); als CFGS cursen aquests estudis un total de 3.271 alumnes (1.510 homes i 1.761 dones). (Vegeu el quadre III-34.)

Igual que en el conjunt de l'Estat (CECS, 2010), malgrat la petita tendència a la diversificació de les especialitats formatives, hi ha una concentració de la matrícula en les especialitats d'administració, electricitat-electrònica i sanitat: acumulen pràcticament el 50% de la matrícula. El mateix passa a les Balears, en el curs 2008-2009 dels 4.789 matriculats a CFGM les especiali-

tats es distribueixen de la manera següent:

- Administració i gestió: 1.229
- Sanitat. Serveis socioculturals i a la comunitat: 985
- Electricitat i electrònica: 521
- Informàtica i comunicació: 477
- Hoteleria i turisme: 317

Els programes de qualificació professional inicial (PQPI) es continuen oferint principalment des dels centres públics. Durant el curs 2009-2010 la matrícula als programes PQPI dins els centres educatius assoleix el total de 1.401 alumnes (1.048 a centres

públics i 353 a centres concertats). Per illes, la distribució de l'alumnat matriculat és la següent: 1.037 a Mallorca, 188 a Eivissa, 161 a Menorca i 15 a Formentera. Predomina la presència masculina, tot i que es compensa la diferència del curs anterior: hi ha 886 homes i 515 dones. L'increment de places amb relació al curs anterior és notable: s'hi matriculen 329 alumnes més que al curs anterior. (Vegeu el quadre III-35.)

El nivell de promoció de l'alumnat del curs 2008-2009 ha baixat a tots els cicles si el comparem amb el curs anterior. El nivell de promoció a primària és 4,2 punts més baix que al curs 2007-2008, precisament un curs en el qual havia augmentat 4 punts la promoció respecte del curs anterior. Igualment passa amb el nivell de promoció a ESO: després de l'increment successiu entre 2005 i 2008, es torna a un nivell inferior al del curs 2005-2006, i promocionen només el 76,3%, enfront del 80,5% del curs anterior.

El nivell de promoció baixa a mesura que augmenta el nivell d'ensenyament. Als estudis de batxillerat, encara que els percentatges de promoció són més baixos que a l'ensenyament secundari obligatori, ha promocionat un 69,5% de l'alumnat avaluat, un 71,1% de les dones i un 67,4% dels homes. El percentatge global ha baixat 3 punts respecte del curs anterior. (Vegeu el quadre III-36.)

El nivell de promoció a tots els nivells educatius (exceptuant els cicles formatius i els PQPI) és superior als centres de titularitat privada. Destaca la diferència en els dos cursos de batxillerat. De l'alumnat de pri-

mer de batxillerat avaluat a centres públics promociona un 69,23% i a centres privats un 84,48%. De l'alumnat de segon de batxillerat avaluat a centres públics promociona el 67,08% i a centres privats un 75,99%. (Vegeu el quadre III-37.)

Quant a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, al llarg del curs 2008-2009, un 48% del conjunt són alumnes d'incorporació tardana, seguits per un 21,6% amb discapacitat psíquica, un 7,8% amb trastorn generalitzat del desenvolupament, un 6,3% amb trastorn emocional greu o trastorn general de comportament, un 2,5% amb discapacitat motriu, un 2% amb discapacitat sensorial auditiva, un 1,6% amb altes capacitats intel·lectuals, un 1,1% amb discapacitat sensorial visual i un 0,3% amb trastorn de personalitat.

Els centres públics acullen la major part de l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu. Concretament, els centres de primària acullen més del doble de l'alumnat amb necessitats en totes les categories menys l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals i l'alumnat amb discapacitats sensorials auditives. Respecte de l'alumnat d'incorporació tardana, del total de 4.381 alumnes, 3.015 varen cursar estudis a centres públics. Per la seva part, els centres públics de secundària acullen la totalitat de l'alumnat amb discapacitat psíquica, un total de 605 alumnes. (Vegeu el quadre III-38.)

D'acord amb els principis de la LOE, és necessari vetllar per una escolarització equilibrada de l'alumnat amb necessitats de suport educatiu entre centres públics i

**QUADRE III-35. ALUMNAT DE PROGRAMES DE QUALIFICACIÓ PROFESSIONAL INICIAL.
CURS 2008-09 I 2009-10 (1)**

Títul·laritat	2009-2010						2008-2009								
	Centres públics			Centres concertats			Centres públics			Centres concertats					
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total			
Gènere															
Eivissa	119	69	188			188	75	45	120	-	-	-	-	-	-
Formentera	9	6	15			15	9	6	15	-	-	-	-	-	-
Mallorca	473	231	704	172	161	333	488	223	711	50	51	101	101	101	812
Menorca	109	32	141	4	16	20	95	30	125	-	-	-	-	-	-
Total	710	338	1048	176	177	353	667	304	971	50	51	101	101	101	1.072

1. No inclou alumnat fora dels centres educatius (515 alumnes).

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

QUADRE III-36. PROMOCIÓ DE L'ALUMNAT D'ENSENYAMENTS OBLIGATORIS I BATXILLERAT. CURSOS 2005-06, 2006-07, 2007-08, 2008-09

Ensenyament	Resultats	2005-06			2006-07			2007-2008			2008-2009				
		Total	%	%	Total	%	%	Total	%	%	Homes	% homes	Dones	% dones	
Educació primària	Avaluat	29.205	100,00	100,00	30.084	100,00	100,00	62.506	100,00	24.387	100,00	12.948	100,00	11.439	100,00
	Promociona	27.176	93,05	92,52	27.835	92,52	96,57	60.365	96,57	22.523	92,36	11.914	92,01	10.609	92,74
	No promociona	2.029	6,95	7,48	2.249	7,48	3,43	2.141	3,43	1.864	7,64	1.034	7,99	830	7,26
ESO	Avaluat	39.726	100,00	100,00	39.135	100,00	100,00	39.030	100,00	30.019	100,00	15.633	100,00	14.386	100,00
	Promociona	30.763	77,44	79,22	31.004	79,22	80,48	31.413	80,48	22.892	76,26	11.324	72,44	11.568	80,41
	No promociona	8.963	22,56	20,78	8.131	20,78	19,52	7.617	19,52	7.127	23,74	4.309	27,56	2.818	19,59
Batxillerat	Avaluat	9.778	100,00	100,00	9.743	100,00	100,00	9.672	100,00	8.119	100,00	3.556	100,00	4.563	100,00
	Promociona	6.845	70,00	70,58	6.877	70,58	72,63	7.025	72,63	5.640	69,47	2.396	67,38	3.244	71,09
	No promociona	2.933	30,00	29,42	2.866	29,42	27,37	2.647	27,37	2.479	30,53	1.160	32,62	1.319	28,91

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

**QUADRE III-37. MATRICULACIÓ I PROMOCIÓ DE L'ALUMNAT D'ENSENYAMENTS OBLIGATORIS I NO OBLIGATORIS,
PER GÈNERE I TITULARITAT DELS CENTRES. CURS 2007-2008**

Curs/ensenyament	Matriculats			Avaluats			Promoció			
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	%
Centres titularitat pública										
2n d'educació primària	3.724	3.286	7.010	3.631	3.193	6.824	3.293	2.931	6.224	91
4t d'educació primària	3.525	3.149	6.674	3.352	2.995	6.347	3.106	2.778	5.884	93
6è d'educació primària	3.422	3.114	6.536	3.378	3.070	6.448	3.101	2.841	5.942	92
1r d'educació secundària obligatòria	3.884	3.196	7.080	3.810	3.152	6.962	2.785	2.619	5.404	78
2n d'educació secundària obligatòria	3.542	3.168	6.710	3.507	3.135	6.642	2.415	2.453	4.868	73
3r d'educació secundària obligatòria	2.923	2.778	5.701	2.886	2.750	5.636	2.100	2.185	4.285	76
4t d'educació secundària obligatòria	2.253	2.539	4.792	2.233	2.531	4.764	1.540	2.004	3.544	74
1r de batxillerat	1.800	2.368	4.168	1.732	2.265	3.997	1.151	1.616	2.767	69
2n de batxillerat	1.522	2.012	3.534	1.455	1.899	3.354	946	1.304	2.250	67
CF de grau mitjà	2.109	1.791	3.900	1.774	1.454	3.228	1.125	885	2.010	62
CF de grau superior	1.276	1.391	2.667	1.151	1.120	2.271	849	702	1.551	68
PQPI (Total)	644	311	955	356	189	545	344	178	522	96

Continua

QUADRE III-37. MATRICULACIÓ I PROMOCIÓ DE L'ALUMNAT D'ENSENYAMENTS OBLIGATORIS I NO OBLIGATORIS, PER GÈNERE I TITULARITAT DELS CENTRES. CURS 2007-2008

Curs/ensenyament	Matriculats			Avaluats			Promoció			
	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	Homes	Dones	Total	%
<i>Centres titularitat privada</i>										
2n d'educació primària	1.891	1.789	3.680	904	718	1.622	843	681	1.524	94
4t d'educació primària	1.807	1.746	3.553	843	743	1.586	796	702	1.498	94
6è d'educació primària	1.823	1.670	3.493	840	720	1.560	775	676	1.451	93
1r d'educació secundària obligatòria	1.976	1.911	3.887	866	744	1.610	698	624	1.322	82
2n d'educació secundària obligatòria	1.851	1.857	3.708	829	756	1.585	646	631	1.277	81
3r d'educació secundària obligatòria	1.768	1.712	3.480	897	760	1.657	678	597	1.275	77
4t d'educació secundària obligatòria	1.522	1.602	3.124	605	558	1.163	462	455	917	79
1r de batxillerat	709	774	1.483	233	231	464	199	193	392	84
2n de batxillerat	545	697	1.242	136	168	304	100	131	231	76
CF de grau mitjà	242	429	671	103	106	209	59	62	121	58
CF de grau superior	107	152	259	29	78	107	12	47	59	55
PQPI (Total)	488	730	1.218	147	209	356	86	131	217	61

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

QUADRE III-38. ALUMNAT AMB NECESSITATS ESPECÍFIQUES DE SUPORT EDUCATIU. CURS 2008-09

	CP			CC			IES			CC Secundària			Total	
	Mallorca	Menorca	Eivissa- Formentera	Mallorca	Menorca	Eivissa- Formentera	Mallorca	Menorca	Eivissa- Formentera	Mallorca	Menorca	Eivissa- Formentera		
														Total
Retard maduratiu	397	57	32	203	25	4	232	0	0	0	0	0	0	718
Discapacitat psíquica	753	112	55	920	34	10	436	473	81	51	605	0	0	1961
Discapacitat motriu	92	9	24	125	44	3	47	33	2	3	38	12	1	223
Discapacitat sensorial auditiua	52	18	15	85	51	2	53	19	8	5	32	17	2	189
Discapacitat sensorial visual	30	7	7	44	9	0	9	6	2	5	13	34	1	102
Trastorn generalitzat del desenvolupament	96	14	45	155	67	1	70	18	7	3	28	403	37	707
Trastorn emocional greu/TGC	171	48	37	256	72	9	86	97	9	9	115	97	14	578
Pluridiscapacitat	21	11	16	48	4	1	5	2	1	2	5	0	3	61
Altes capacitats intel·lectuals	27	11	12	50	43	2	46	12	1	0	13	37	4	150
Trastorn de personalitat	1	0	3	4	0	0	0	21	0	0	21	1	1	27
Incorporació tardana	1529	119	292	1940	587	52	683	856	86	133	1075	587	52	4381
Total	3169	406	538	4113	1472	129	1667	1537	197	211	1945	1188	115	9097

Font: Conselleria d'Educació i Cultura. Direcció General de Planificació i Centres.

privats concertats. En aquest sentit, entre les mesures proposades pel Consell Escolar de les Illes Balears a l'informe de 2010, destaca la necessitat d'aconseguir una distribució més compensada i equitativa d'aquests alumnes entre els centres públics i els concertats i garantir la proporcionalitat en l'escolarització en centres sostinguts amb fons públics.³⁹ En qualsevol cas, s'ha de preservar aquest equilibri i assegurar els recursos necessaris per proporcionar atenció adient a l'alumnat amb necessitats educatives especials i compensar les desigualtats, amb mesures de suport que complementin les mesures ordinàries i extraordinàries d'atenció a la diversitat.⁴⁰

6.1.2. L'ESCOLARITZACIÓ DE L'ALUMNAT ESTRANGER

L'escolarització de l'alumnat estranger procedent de diferents països al conjunt de l'Estat i especialment a les Illes Balears és un fenomen relativament recent que influeix en tot el sistema educatiu i per això és necessari conèixer-ne les característiques més importants.

Una de les característiques del nostre sistema educatiu és l'alt nivell d'heterogeneïtat social, econòmica, cultural i acadèmica de l'alumnat al qual s'ha de donar respostes adaptades a les seves necessitats. En el cas de l'alumnat estranger, l'important augment de l'escolarització d'aquests alumnes en els darrers catorze cur-

sos escolars —en què a les Balears el nombre d'estrangers en l'educació no universitària ha augmentat de forma molt important, tant amb relació a l'escolarització a les Balears com en una perspectiva comparativa amb la resta de l'Estat— i els seus trets característics tenen repercussions importants sobre el conjunt del sistema educatiu a diferents nivells. És important conèixer aquest alumnat per les importants conseqüències d'aquesta realitat en la planificació i construcció del sistema educatiu, en les pràctiques educatives, en el rendiment escolar, en la formació dels nous ciutadans i també en el desenvolupament de programes específics adaptats per donar resposta a les diferents necessitats d'aquest col·lectiu, com també en les partides pressupostàries que són necessàries per dur-los a terme.

Fent una mirada retrospectiva sobre l'escolarització d'alumnat immigrant i prenent com a referència la darrera dècada en els ensenyaments no universitaris, el nombre d'alumnes escolaritzats ha estat molt important, sobretot pel que fa a la ràpida evolució en un període molt curt de temps. En el conjunt de l'Estat i en el curs 1998-1999, hi havia 80.587 alumnes escolaritzats als ensenyaments no universitaris de règim general. En el curs 2008-2009, el nombre d'alumnes a aquests mateixos ensenyaments fou de 730.118 alumnes. Aquest curs 2009-2010 ha estat de 733.993.⁴¹ Així, per cada mil alumnes en els ensenyaments d'educació infantil, primària i secundària obligatòria, s'ha

39. Informe del Consell Escolar de les Illes Balears, 2010, pàg. 180.

40. Informe del Consejo Escolar de Estado, 2008, pàg. 74.

41. Ministeri d'Educació (2009), «Datos y cifras curso escolar 2009-2010», Madrid: Secretaría General Técnica. Subdirección General de Información y Publicaciones.

passat d'11,3 alumnes estrangers en el curs 1998-99, a 98,1 en el curs 2008-2009, i a 96,5 alumnes estrangers en el curs 2009-2010 en el conjunt de l'Estat. A les Balears, per cada mil alumnes, s'ha passat de 24,9 alumnes estrangers en el curs 1998-1999 a 154,6 en el curs 2008-2009, i a 158,8 alumnes estrangers en el curs 2009-2010.⁴² L'increment interanual de l'alumnat estranger reflecteix aquesta important evolució constant en si mateixa i respecte de les dades globals de la població autòctona. El nombre d'alumnes estrangers per cada 1.000 alumnes matriculats a l'educació infantil, l'educació primària i l'educació secundària obligatòria és molt superior a la mitjana nacional.

L'augment d'alumnes estrangers escolaritzats ha incidit sobre el conjunt de totes les comunitats autònomes. En el cas de les Illes Balears, en el curs 1998-1999 hi havia 3.510 alumnes estrangers escolaritzats als ensenyaments no universitaris, en el curs 2008-2009, 24.963 i en el curs 2009-2010 n'hi havia 26.334. En termes comparatius, amb la resta de comunitats autònomes, el percentatge d'alumnat estranger a les Illes Balears en el curs 2008-2009 fou del 15,5%, el segon més elevat de tot l'Estat, i molt per sobre la mitjana nacional (9,7%).⁴³ (Vegeu el quadre III-39.)

Segons les dades de la Direcció General de Planificació i Centres de la Conselleria d'Educació i Cultura, el percentatge d'a-

lumnat estranger en el curs 2009-2010 en l'educació no universitària, matriculada en els estudis d'educació infantil, primària, secundària obligatòria i cicles formatius de grau mitjà i superior fou del 15,6% respecte de la població general escolaritzada en aquests ensenyaments.

Considerant les dades procedents d'aquesta mateixa font, el percentatge d'alumnat estranger escolaritzat en educació primària fou del 13,2% en el curs 2005-2006 i del 16,4% en el curs 2009-2010. Per la seva part, el percentatge d'alumnes estrangers escolaritzats en educació secundària obligatòria fou de l'11,3% en el curs 2005-2006 i del 22,7% en el curs 2009-2010. (Vegeu el quadre III-40.)

Tenint en compte una perspectiva evolutiva de recorregut ampli, en el conjunt de les Illes Balears, des del curs 1991-1992 fins al 2009-2010, l'augment d'alumnes estrangers ha estat constant, particularment en educació primària i en educació secundària obligatòria. En el quadre III-40 queda reflectida aquesta constant des del curs 2005-2006 fins al curs 2009-2010.

Prenent com a referència les sèries estadístiques del Ministeri d'Educació per al curs escolar 2009-2010, tant en el conjunt de l'Estat com a les Balears, l'escolarització en els cicles inicials d'aquests alumnes es fa majoritàriament a l'escola pública. (Vegeu el quadre III-41.)

41. Ministeri d'Educació (2009), «Datos y cifras curso escolar 2009-2010», Madrid: Secretaría General Técnica. Subdirección General de Información y Publicaciones.

42. Ministeri d'Educació (actualitzat el 7 de juliol de 2010), «Series por comunidad autónoma. Enseñanzas de régimen general y de régimen especial. Alumnado extranjero», Madrid. <http://www.educacion.es/mecd/>.

43. Ministeri d'Educació (2009), «Datos y cifras curso escolar 2009-2010», Madrid: Secretaría General Técnica. Subdirección General d'Informació i Publicacions, Madrid.

**QUADRE III-39. PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER PER
COMUNITAT AUTÒNOMA(2008-2009)**

	2008-2009
La Rioja	15,8
Illes Balears	15,5
Madrid	13,8
Múrcia	13,2
Aragó	12,9
Catalunya	12,9
Comunitat Valenciana	12,0
Navarra	11,0
Espanya	9,7
Castella-la Manxa	9,4
Canàries	8,9
Cantàbria	7,7
Castella i Lleó	7,6
País Basc	6,2
Melilla	6,0
Andalusia	5,7
Astúries	4,9
Galícia	3,5
Extremadura	3,3
Ceuta	2,3

Font: Ministeri d'Educación. Dades i xifres. Curs 2009-2010.

Segons les dades de la Direcció General de Planificació i Centres de 2009-2010, per illes i per nivells educatius, la distribució total en percentatges és la següent: del total dels 25.708 alumnes estrangers escolaritzats de les Balears el 78,0% està escolaritzat a Mallorca, el 7,0% a Menorca, el 14,1% a Eivissa i el 0,9% a Formentera.

D'acord amb la mateixa font i per nivells educatius, del total de 25.708 alumnes estrangers el 15,42% està escolaritzat en

educació infantil, el 39,41% en educació primària, el 34,92% en educació secundària obligatòria, el 4,58% en batxillerat, el 2,44% en cicles formatius de grau mitjà, l'1,14% en cicles formatius de grau superior, el 0,10% en educació especial, l'1,55% en programes de qualificació professional individualitzats, l'1,20% en educació d'adults i el 0,09% en ensenyaments de règim especial. (Vegeu el quadre III-42.)

Per illes, i prenent com a referència el nombre més elevat d'alumnat escolaritzat

**QUADRE III-40. ALUMNAT TOTAL I ESTRANGER PER NIVELLS EDUCATIUS
(DE 2005-2006 A 2009-2010)**

	2005-2006			2006-2007			2008-2009		
	Total alumnat	Estrangers	% estrangers	Total alumnat	Estrangers	% estrangers	Total alumnat	Estrangers	% estrangers
Educació infantil	31.306	3.141	10	33.967	3311	9,7	35.781	3900	10,9
Educació primària	56.988	7.556	13,2	59.004	9462	16	61352	10238	16,7
ESO (primer i segon cicle)	40.017	4,508	11,3	39.717	5778	14,5	39.541	6454	16,3
Batxillerat (LOGSE)	11.740	665	5,7	11.243	873	7,8	10638	891	8,4
Cicles formatius de FP	6824	335	5	6.839	562	8,2	6.924	692	10

	2008-2009			2009-2010		
	Total alumnat	Estrangers	% estrangers	Total alumnat	Estrangers	% estrangers
Educació infantil	36.580	4336	11,8	39.311	3.965	10,1
Educació primària	63.259	11.034	17,4	61.709	10.133	16,4
ESO (primer i segon cicle)	39.767	7408	18,6	38.561	8.746	22,7
Batxillerat (LOGSE)	12.487	1048	8,4	12.478	1.178	9,4
Cicles formatius de FP	7.696	805	10,5	8.307	953	11,5

Font: Direcció General de Planificació i Centres.

**QUADRE III-41. PERCENTATGE D'ALUMNAT ESTRANGER EN EDUCACIÓ INFANTIL,
EDUCACIÓ PRIMÀRIA I E.S.O. (2009-2010)**

	Educació infantil			Educació primària			ESO		
	Total	Centres públics	Centres privats	Total	Centres públics	Centres privats	Total	Centres públics	Centres privats
Espanya	6,9	8,8	3,5	11	13,6	5,5	12,1	14,4	7,6
Illes Balears	11,4	14,3	5,7	16,6	21,4	8,5	19,7	25,3	11

1. Per al càlcul de la taxa d'educació infantil no s'ha tingut en compte l'alumnat de primer cicle, ja que no es disposa d'aquesta informació per a l'alumnat estranger.

Font: Ministeri d'Educació, Avanç Curs 2009-2010. Alumnat estranger. Resultats per comunitats autònomes i províncies

per nivell educatiu, dels 10.133 alumnes estrangers escolaritzats en educació primària en el curs 2009-2010 el 78,4% són a Mallorca, el 6,9% a Menorca, el

13,8% a Eivissa i el 0,8% a Formentera. Per la seva banda i pel que fa a l'escolarització dels 8.746 alumnes estrangers escolaritzats en educació secundària, les dades

en percentatges varen ser les següents: a Mallorca el 79,6%, a Menorca el 7,1%, a Eivissa el 12,4% i a Formentera el 0,9%. (Vegeu el quadre III-42.)

La distribució per sexe d'aquests alumnes és equilibrada, amb 5 punts percentuals de diferència; el percentatge de dones és inferior respecte dels homes en el conjunt de població estrangera escolaritzada a les Balears (52,3% homes i 47,6% dones). Observam algunes diferències entre ambdós pel que fa a l'ensenyament de batxillerat (40,3% homes i 59,7% dones), cicles de grau mitjà (51,5% homes i 48,5% dones), cicles de grau superior (39,3% homes i 60,7% dones), educació especial (61,5% homes i 38,5% dones), programes de qualificació professional inicial (65,6% homes i 34,4% dones) i ensenyaments de règim especial (37,5% homes i 62,5% dones). (Vegeu el quadre III-42.)

Com es recull en les dades de la Direcció General de Planificació i Centres 2009-2010 i en les dades estadístiques nacionals i per comunitat autònoma de l'Institut de Formació del Professorat Investigació i Innovació Educativa del Ministeri d'Educació 1998-2009,⁴⁴ en el nostre país, l'escolarització d'aquest alumnat s'ha dut a terme fonamentalment en els centres de titularitat pública. Aquesta mateixa realitat també s'ha produït a les Illes Balears,⁴⁵ així com l'increment constant del nombre d'alumnes escolaritzats als diferents nivells educatius. Durant el curs 2009-2010 continua aquesta con-

centració d'estrangers als centres públics: del total dels 25.708 alumnes estrangers, 21.705 (84,42%) foren escolaritzats a l'escola pública i 4.003 a centres privats (15,58%).

Per nivells educatius, la distribució de l'escolarització d'aquests alumnes segons la titularitat del centre és la següent: el 84,26% en educació infantil; el 83,98% en educació primària; el 82,22% en educació secundària obligatòria; el 89,98% en batxillerat; el 88,07% en cicles formatius de grau mitjà i el 100% en cicles formatius de grau superior, programes de qualificació professional inicial, ensenyaments de règim especial i en educació d'adults. D'acord amb aquestes dades, l'escola pública escolaritza més del 80% del total d'alumnes estrangers escolaritzats a tots els nivells educatius.

Analitzant la informació estatal per nivells educatius (Institut de Formació del Professorat Investigació i Innovació Educativa del Ministeri d'Educació 1998-2009), les dades de les Illes Balears dels cinc darrers cursos, 2005-2006, 2006-2007, 2007-2008, 2008-2009 i 2009-2010, del total d'alumnat i dels alumnes estrangers (vegeu els quadres III-41 i III-43), es pot veure que, tant en l'àmbit de l'Estat com a les Balears, el major nombre d'alumnes estrangers es troba a l'educació primària, amb 10.133 alumnes; a l'educació secundària obligatòria n'hi ha 8.746 alumnes i a l'educació infantil 3.965.

44. Ministeri d'Educació, *Alumnado extranjero en el sistema educativo español. Evolución y situación actual (1998-2009)*, Madrid: Secretaría de Estado de Educación y Formación Profesional. Dirección General de Formación Profesional. Instituto de Formación del Profesorado Investigación e Innovación Educativa: <https://www.educacion.es/creade/>

45. Com ja s'ha anat recollint en les memòries del CES de tots els anys anteriors, Palma: CES.

QUADRE III-42. ALUMNAT ESTRANGER A LES BALEARS (2008-2009)

ILLA	Educació infantil		Educació primària		ESO		Batxillerat		Cicles GM		Cicles GS		Educació especial		POPI		Educació d'adults		Règim especial		Total //lla:	
	Públic	Privat	Públic	Privat	Públic	Privat	Públic	Privat	Públic	Privat	Públic	Privat	Públic	Privat	Públic	Privat	Públic	Privat	Públic	Privat	Públic	Privat
Mallorca	2.573	544	6.556	1.389	5.606	1.355	845	111	391	75	230	7	8	277	91	1	16.577	3.482				
			7.945		6.961												20.059					
Homes	1.417	284	3.465	712	3.004	671	333	54	212	32	88	4	6	182	38	0	8.743	1.759				
Dones	1.156	260	3.091	677	2.602	684	512	57	179	43	142	3	2	95	53	1	7.834	1.723				
Menorca	199	46	555	150	510	113	53		70		21	1		42	47	3	1.501	309				
			705		623												1.810					
Homes	108	23	286	80	269	70	22		28		11	1		29	25	3	782	173				
Dones	91	23	269	70	241	43	31		42		10	0		13	22	3	719	136				
Eivissa	539	30	1.318	84	995	87	157	7	87		40	10		73	173	20	3.412	208				
			1.402		1082												3.620					
Homes	273	15	676	48	545	46	61	3	50		17	5		48	96	6	1.777	112				
Dones	266	15	642	36	450	41	96	4	37		23	5		25	77	14	1.635	96				
Formentera	30	4	81		80		5		6		4			9			215	4				
			81		80											219						
Homes	16	0	41		48		2		2		0			4			113					
Dones	14	4	40		32		3		4		4			5			102					
Total/ens.	3.341	624	8.510	1.623	7.191	1.555	1.060	118	554	75	295	18	8	401	311	24	21.705	4.003				
Total/ens.	3.965		10.133		8.746		1.178		629		26						25.708					
Total homes	1.814	322	4.468	840	3.866	787	418	57	292	32	116	10	6	263	159	9	11.415	2.044				
			2.136		5.308		475		324		16						13.459					
Total dones	1.527	302	4.042	783	3.325	768	642	61	262	43	179	8	2	138	152	18	10.290	1.959				
			1.829		4.825		703		305		10						12.249					

NOTA: L'apartat d'ESO no inclou ESO per a adults.

L'apartat de batxillerat inclou el nocturn, i també a distància.

Els apartats de cicles GM i cicles GS inclouen tots els cicles a excepció dels d'arts plàstiques, que figuren dins règim especial.

QUADRE III-43. ALUMNAT ESTRANGER PER NIVELLS EDUCATIUS I TITULARITAT DEL CENTRE. CURS 2009-2010

	Total	Educació infantil	Educació primària	Educació especial	ESO	Batxillerat	Cicles formatius	POP	Escoles artístiques	Escoles idiomes	Escoles esportives	No consta
Total Espanya	762.746	126.422	296.327	3.430	216.792	37.826	39.479	13.717	4.411	24.275	67	
Públics	625.031	103.640	247.621	2.279	170.435	31.518	31.195	10.133	3.920	24.275	15	
Privats	137.715	22.782	48.706	1.151	46.357	6.308	8.284	3.584	491	0	52	
% públics	82	82	83	66	79	83	79	74	89	100	22	
Total I. Balears	27.699	4.491	10.631	150	7.884	1.341	1.434	403	168	1.197	0	
Públics	22.728	3.749	8.629	42	6.186	1.093	1.285	379	168	1.197	0	
Privats	4.971	742	2.002	108	1.698	248	149	24	0	0	0	
% públics	82	83	81	28	78	81	87	94	100	100	0	

1. En educació infantil no s'inclou l'alumnat estranger de primer cicle, per no disposar d'aquesta informació.

Font: Elaboració pròpia a partir de Ministeri d'Educació. Alumnat Estranger. Resultats per comunitats autònomes. Avanç curs 2009-2010.

Amb relació a altres etapes educatives, destaca la presència d'alumnat estranger en estudis d'idiomes (1.197), batxillerat (1.341), cicles formatius (1.434), PQPI (403), educació especial (106) i d'altres ensenyaments artístics i musicals (168). Cal destacar que el percentatge de participació dels alumnes immigrants en els programes de qualificació professional inicial destinats a l'alumnat amb dificultats per seguir els estudis ordinaris d'ESO, sembla que també ha esdevingut una alternativa per a l'alumnat estranger amb aquestes mateixes dificultats. (Vegeu el quadre III-43.)

Pel que fa a la procedència geogràfica dels alumnes i continuant en la mateixa línia observada en els darrers anys, els procedents d'Amèrica del Sud són el col·lectiu més nombrós en el sistema educatiu espanyol, i també en el sistema educatiu de les Illes Balears, amb percentatges un poc més elevats. El grup següent més nombrós d'alumnes a les Balears procedeix de la Unió Europea, amb percentatges un poc més elevats a les Balears que els estatals i un poc més baixos pel que fa a la resta d'Europa i Àsia. El tercer gran grup procedeix del nord d'Àfrica, amb un

percentatge similar a l'estatal i amb percentatges un poc més elevats a les Illes Balears. (Vegeu el quadre III-44.)

La distribució d'aquest alumnat estranger per àrea geogràfica de procedència i titularitat del centre (vegeu el quadre III-45)⁴⁶ reflecteix que el grup majoritari d'alumnes estrangers en l'àmbit de les Illes Balears, 11.246 alumnes en el curs 2009-2010, procedeix de l'Amèrica del Sud. Com queda recollit (vegeu el quadre III-46), els països de procedència són principalment l'Equador, l'Argentina, Colòmbia, Bolívia i l'Uruguai; 7.885 són de la Unió Europea, principalment d'Alemanya, Regne Unit, Romania i Itàlia i 5.589 d'Àfrica (principalment del Marroc). En conjunt, aquestes tres zones aporten el 89,24% de la totalitat de l'alumnat estranger: 40,60% de l'Amèrica del Sud; 28,46% de la Unió Europea i 20,17% d'Àfrica.

Els continents de procedència amb menys alumnes són Amèrica del Nord i Oceania, amb percentatges semblants als estatals. No obstant això, i d'acord amb les dades de la Direcció General de Planificació i Centres i amb les dades Avance del Ministeri

QUADRE III-44. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ÀREES GEOGRÀFIQUES DE NACIONALITAT (2009-2010)

	TOTAL	Total (%)	Europa		Àfrica	Amèrica			Àsia
			UE (27 països)	Reste		del Nord	Central	del Sud	
Espanya	762.746	100	24,70%	3,70%	21,90%	0,90%	3,90%	38,70%	5,50%
Illes Balears	27.699	100	28,50%	2,70%	20%	0,70%	2,80%	40,60%	4,40%

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació. Avanç curs 2009-2010.

46. Ministeri d'Educació (2009), «Avances curso 2009-2010. Alumnado extranjero. Resultados por comunidades autónomas y provincias», Madrid: Autor. <http://www.educacion.es/mecd/jsp/plantilla.jsp?id=310&area=estadisticas>

QUADRE III-45. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ÀREA GEOGRÀFICA DE NACIONALITAT I PER TITULARITAT DEL CENTRE (2009-2010)										
	TOTAL	Europa		Àfrica	Amèrica			Àsia	Oceania	No consta
		UE (27 països)	Resta		del Nord	Central	del Sud			
Espanya	762.746	188.564	28.511	166.678	6.898	29.470	295.112	42.304	393	4.816
Pública	625.031	154.628	22.593	149.464	4.284	23.537	237.576	32.061	218	670
Privada	137.715	33.936	5.918	17.214	2.614	5.933	57.536	10.243	175	4.146
Illes Balears	27.699	7.885	747	5.589	187	780	11.246	1.230	11	24
Pública	22.728	6.413	566	4.801	141	575	9.238	970	8	16
Privada	4.971	1.472	181	788	46	205	2.008	260	3	8

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació. Avanç curs 2009-2010.

d'Educació i Ciència, ambdós documents de 2009-2010, l'alumnat de la Unió Europea ha experimentat una pujada important a partir de la incorporació a aquest grup dels nous països que s'han afegit a la UE: Romania (1.043) i Bulgària (788), augment que ja s'observava en cursos anteriors.

Un altre aspecte que cal tenir en compte es refereix a la diversitat dels alumnes estrangers pel que fa a les nacionalitats de procedència. Segons el que reflecteixen les dades de la Direcció General de Planificació i Centres, no tan sols ha augmentat cada curs el nombre d'alumnes estrangers en el sistema educatiu, sinó que també se n'ha intensificat la representació i se n'ha ampliat la procedència geogràfica. Tenint en compte aquesta àmplia diversitat, la major part d'alumnat estranger procedeix de països en desenvolupament.

La distribució de l'alumnat estranger segons la titularitat del centre i també la distribució per illes i per municipis són qüestions que cal considerar respecte de

la planificació i l'organització educativa, el suport al professorat i a les famílies i els programes que s'han de dur a terme. La concentració elevada d'estudiants immigrants en la xarxa pública i en determinats territoris i centres concrets requereix sens dubte que s'adoptin mesures estructurals del sistema per evitar processos de marginació d'aquests centres i alumnes. Així mateix, i tal com hem assenyalat en les memòries del CES dels anys anteriors, també és important afavorir una distribució equilibrada dels estudiants estrangers en el conjunt de la xarxa de centres públics i concertats de les Illes. Més que una declaració de principis, és important fer possible el valor educatiu de la diversitat i de la convivència intercultural en les nostres aules i fora d'aquestes, com a missatge i com a pràctica educativa de valor. L'atenció a la diversitat requereix de formació, estratègies organitzatives i de majors recursos materials i humans perquè el sistema educatiu funcioni de forma adequada a les necessitats de l'alumnat i de les seves famílies.

6.1.3. ACCIONS D'ATENCIÓ A LA DIVERSITAT I INICIATIVES FORMATIVES

Referent a aquesta qüestió, s'han de destacar les accions que du a terme en aquest àmbit la Conselleria d'Educació i Cultura, fonamentalment el Pla d'Accollida Lingüística i Cultura (PALIC) i el Programa d'Accollida, Integració i Reforç Educatiu (PAIRE), el qual recull les actuacions que es duen a terme en matèria d'atenció a l'alumnat nouvingut.

Cal tenir en compte que, segons el Decret 67/2008,⁴⁷ l'alumnat procedent d'altres sistemes educatius que s'incorpora en les etapes d'ensenyament obligatori dels centres de les Illes Balears ha de rebre, des del primer moment, una atenció específica que ha regir-se pels principis de normalització i inclusió. És per això que per facilitar la integració de l'alumnat en la llengua i cultura pròpia de les Illes Balears es desenvolupen programes específics d'aprenentatge. Per això, la Conselleria d'Educació i Cultura ha elaborat i adaptat les orientacions per elaborar el PALIC en educació primària i en educació secundària per a alumnat d'incorporació tardana (AIT), el qual es pot incorporar al nostre sistema educatiu en qualsevol moment del curs escolar —a partir del segon cicle de primària i fins al darrer nivell de secundària obligatòria (8-16 anys)—, independentment del lloc de procedència, així

com altres instruments per facilitar la seva posada en marxa, com el guió per a l'elaboració del PALIC o el model per a l'elaboració de la memòria del PALIC.⁴⁸

D'altra banda, i considerant que l'alumnat d'incorporació tardana pot presentar diverses dificultats de tipus educatiu i social, es du a terme el PAIRE, un programa d'integració i reforç educatiu de la Conselleria d'Educació i Cultura amb el suport del Ministeri de Treball i Afers Socials, la Conselleria d'Afers Socials Promoció Immigració i les entitats locals. Es tracta, sens dubte, de mesures de cobertura àmplia per donar suport a l'alumnat, a les famílies i al professorat dels centres educatius públics i concertats amb un nivell d'alumnat immigrant important, amb la finalitat de facilitar la integració i inclusió en el sistema educatiu de les Illes Balears. Segons les dades de la memòria d'execució del PAIRE del 2009, s'han dut a terme quatre grans mesures⁴⁹ i tretze actuacions amb un cost total de 3.971.500 euros, 2.359.000 euros dels quals han estat coberts per la CAIB, 1.270.500 euros per l'MTAS i 342.000 euros per les entitats locals.

En la mateixa línia, la Direcció General d'Innovació i Formació del Professorat, per mitjà del Servei d'Atenció a la Diversitat, continua impulsant accions d'ampliació

47. Decret 67/2008, de 6 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació general dels ensenyaments de l'educació infantil, l'educació primària i l'educació secundària a les Illes Balears. BOIB núm. 83, 14 de juny de 2008, pàg. 47-54.

48. Vegeu: <http://dginnova.caib.es>.

49. Les quatre grans mesures són: Programes d'acollida educativa d'informació, orientació i acompanyament per a l'accés i integració en el sistema educatiu i prevenció de l'absentisme escolar, dotat amb 287.350 euros; Reforç educatiu dotat amb 4.389.650 euros; Promoció de l'educació cívica intercultural mitjançant recursos materials didàctics i pràctiques educatives que afavoreixin la convivència intercultural i l'aprenentatge de les llengües dotat amb 241.500 euros; Formació de professionals en atenció i gestió de la diversitat en el canvi educatiu dotat amb 43.000 euros.

QUADRE III-46. DISTRIBUCIÓ PERCENTUAL DE L'ALUMNAT ESTRANGER PER ÀREA GEOGRÀFICA DE NACIONALITAT I PER TITULARITAT DEL CENTRE (2009-2010)					
Unió Europea (27 països)	7.885	Àfrica	5.589	Amèrica del Sud	11.246
Alemanya	1.935	Algèria	105	Argentina	2.172
Bèlgica	98	Guinea Equatorial	55	Bolívia	979
Bulgària	788	Marroc	4.451	Brasil	571
França	290	Altres països d'Àfrica	978	Xile	638
Holanda	212	Amèrica del Nord	187	Colòmbia	2.008
Itàlia	1.021	Canadà	19	Equador	3.173
Lituània	19	Estats Units	119	Perú	358
Polònia	340	Mèxic	49	Uruguai	932
Portugal	192	Amèrica Central	780	Veneçuela	220
Regne Unit	1.529	Cuba	266	Altres països d'Amèrica del Sud	195
Romania	1.043	República Dominicana	375	Àsia	1.230
Suècia	93	Altres països d'Àfrica	139	Xina	687
Altres països de la UE	325			Filipines	176
Resta d'Europa	747			Índia	180
Rússia	328			Pakistan	27
Suïssa	100			Altres països d'Àsia	160
Ucraïna	187			Oceania	11
Altres països d'Europa	132			No consta país	24
		TOTAL	27.699		

Font: Elaboració pròpia a partir de les dades del Ministeri d'Educació. Avanç curs 2009-2010.

dels plans d'intervenció socioeducativa en conveni amb entitats locals (PISE) per prevenir i pal·liar l'absentisme escolar i afavorir la formació professional inicial,⁵⁰ així com algunes altres accions destinades a l'atenció a la diversitat:

- Programa de Reforç a l'Aprenentatge (PRA)

- Programa de Reforç i Acompanyament Escolar (PROA)

En el Programa de Reforç i Acompanyament Escolar, durant el curs 2008-2009, hi varen participar 39 centres (8 d'Eivissa, 1 de Formentera, 4 de Menorca i 26 de Mallorca), 132 professors (75 mestres de primària, 38 professors de secundà-

50. Amb la col·laboració d'altres direccions generals, així com accions impulsades des del Ministeri d'Educació.

ria i 19 professors de reforç i suport) i 1.112 alumnes (540 de primària, 350 de secundària i 222 amb necessitats educatives especials). En el curs 2009-2010 hi han participat 49 centres (11 d'Eivissa, 1 de Formentera, 5 de Menorca i 32 de Mallorca), 169 professors (92 mestres de primària, 59 professors de secundària i 18 professors de reforç i suport) i 1.133 alumnes (539 de primària, 465 de secundària i 129 amb necessitats educatives especials).

En el Programa de Reforç a l'Aprenentatge (PRA), durant el curs 2008-2009, hi han participat 10 centres (2 d'Eivissa, 1 de Formentera, 2 de Menorca i 5 de Mallorca), 32 professors i 203 alumnes. En el curs 2009-2010 hi han participat 15 centres (3 d'Eivissa, 1 de Formentera, 1 de Menorca i 10 de Mallorca), 45 professors i 286 alumnes.

Amb relació a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, l'Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar (ICEE) desenvolupa tres programes de suport escolar encaminats a millorar les competències bàsiques dels alumnes per poder seguir la seva escolarització amb garanties d'èxit (vegeu el quadre III-47). Són aquests:

- El Pla de Suport a la Lectura i Escriptura a segon cicle de primària
- El programa de reforç d'estiu Recupera't a l'Estiu
- Formació en mediació escolar

El Pla de Suport a la Lectura i Escriptura⁵¹ s'adreça a l'alumnat de segon cicle de primària, especialment els que presenten dificultats d'adquisició de les competències bàsiques de lectoescriptura. El programa proposa un suport mixt, adaptable a les dinàmiques de cada centre: el mestre pot atendre els alumnes amb dificultats en petits grups i, a més, actua en el grup classe per facilitar l'atenció individualitzada i el treball cooperatiu en tasques de lectura i d'escriptura. La plantilla del centre ha augmentat, es disposa d'una persona més a jornada completa, en cas d'haver-hi tres línies de segon cicle de primària, i d'un mestre a mitja jornada, en cas d'haver-n'hi una o dues.

El programa de reforç Recupera't a l'Estiu es va dur a terme durant l'estiu de 2009. El programa va consistir en classes de reforç de les assignatures de matemàtiques, llengua castellana i llengua catalana, tècniques d'estudi i suports específics als alumnes de primer i segon d'educació secundària de totes les illes. La finalitat del programa ha estat incrementar els índexs d'èxit escolar, donant suport específic a les matèries instrumentals i a l'adquisició d'hàbits i tècniques d'estudi tant des d'una atenció individualitzada com en grup. Cada centre ha ofert tutorització individualitzada als alumnes amb més necessitats i els ha assessorat sobre la manera d'afrontar les possibles dificultats que es presenten. Es tracta d'un suport educatiu grupal en habilitats generals (tècniques d'estudi, organització del treball i l'estudi, etc.), suport educatiu específic individual-grupal de matèries que

51. Aquest programa s'emmarca dins el Pla de Suport per a la Implantació de la LOE del MEC i està cofinançat pel Ministeri d'Educació i la Conselleria d'Educació i Cultura. Aquest programa té com a finalitat impulsar i afavorir la introducció i la consolidació de dinàmiques innovadores i afavoridores d'un treball funcional i significatiu sobre la llengua (lectura i escriptura).

QUADRE III-47. EVOLUCIÓ DELS PROGRAMES DE L'INSTITUT PER A LA CONVIVÈNCIA I L'ÈXIT ESCOLAR DES DE 2007-08 FINS A 2009-10

	Mallorca	Menorca	Eivissa	Formentera	Total	
Pla de suport a la Lectura i Escriptura						
Curs 2007-08						
centres	22	4	8	-	34	
Mestres PRLE	11	2	4	-	17	
Alumnes	1500	450	450	-	2400	
Curs 2008-09						
centres	55	10	12	2	79	
Mestres PRLE	31	5	6	1	43	
Alumnes	4554	851	1138	150	6693	
Curs 2009-10						
centres	74	10	15	2	101	
Mestres PRLE	42	7	8	1	58	
Alumnes	6450	950	1250	150	8800	
Programa de reforç d'estiu 2009 "Recuperat a l'estiu"						
Curs 2008-09	Palma	Part forana				
Alumnes inicials	296	144	147	144	-	731
Baixes	9	9	12	12	-	42
Renúncies	20	20	13	11	-	64
Alumnes finals	267	115	122	121	-	625
Notes confirmades	248	112	104	91	-	555
Notes sense confirmar	19	3	15	30	-	67

Font: Conselleria d'Educació. Institut per a la Convivència i l'Èxit Escolar.

tenen caràcter instrumental (llengua castellana, catalana i matemàtiques) i planificació dels treballs de les altres assignatures suspeses. Les actuacions s'han dut a terme a 13 instituts o centres (5 a Palma, 3 a la part forana, 2 a Menorca, 2 a Eivissa i 1 a Formentera).⁵² Han executat el programa un total de 48 professors distribuïts de la

manera següent: 20 a Palma, 11 a la part forana, 8 a Menorca, 8 a Eivissa i 1 a Formentera.

Una altra iniciativa ha estat la formació en mediació escolar. La mediació escolar és una estratègia de resolució de conflictes que, mitjançant la intervenció d'una terce-

52. Centres participants: IES Politécnic (Palma), IES Josep Sureda i Blanes (Palma), IES Arxiduc (Palma), IES Josep M. Llopart (Palma), IES Son Rullan (Palma), IES Porto Cristo (Manacor), IES Berenguer d'Anoia (Inca), IES Calvià (Santa Ponça), IES Cap de Llevant (Maó), IES Maria Àngels Cardona (Ciutadella), IES Sa Blanca Dona (Eivissa), IES Quartó de Portmany (Sant Antoni) i l'Escola d'Adults de Formentera.

ra persona, imparcial i amb formació específica, es proposa ajudar les parts a obtenir per elles mateixes un acord satisfactori escoltant, assessorant i promovent valors com la comprensió, la tolerància, la solidaritat i l'empatia. Durant el curs 2008-2009, l'ICEE, en col·laboració amb el Servei de Formació de Professorat, va fer formació a sis centres de Mallorca, amb 80 alumnes participants i 75 professors implicats.⁵³ Durant el curs 2009-2010 s'han fet formacions en mediació a set centres de les Balears, amb 82 alumnes participants i 68 professors.⁵⁴

Durant el curs 2009-2010 s'han desenvolupat diversos cursos per al professorat relacionats amb la prevenció de la violència de gènere i la promoció de la salut.

- El curs de Prevenció de la Violència de Gènere s'organitza conjuntament amb l'Institut Balear de la Dona. Es tracta d'un curs a distància de 30 hores de durada coordinat per Formació del Professorat, el Servei d'Innovació Educativa i l'Institut Balear de la Dona. Les persones destinatàries són docents d'educació infantil, primària, secundària i batxillerat de les Illes Balears. Es va formar un grup de 36 professors. Al llarg d'aquest curs es reparteix un material editat per l'Institut Balear de la Dona per treballar la prevenció de la violència de gènere.
- El projecte «Mundinovi, titelles per des-
pertar en valors», consisteix en un pro-

grama de treball amb valors fonamentat en un material didàctic específic. Està dissenyat per Medicus Mundi i s'adreça principalment a l'alumnat d'educació infantil i primària de les Illes Balears. Aquest curs han sol·licitat el material un total de 59 centres: 34 de Mallorca, 8 de Menorca i 17 d'Eivissa i Formentera.

- El projecte de millora en la nutrició dels infants i dinamització dels mercats de Mallorca és una altra iniciativa de promoció de la salut. Més de 800 alumnes de diferents centres han participat en el projecte L'Escola al Mercat. Els objectius d'aquest projecte són: millorar els hàbits alimentaris dels més joves (promoure el consum de fruites i hortalisses) i dinamitzar el mercat per augmentar la competitivitat de tota la cadena. Al llarg del curs 2009-2010 principalment s'ha programat la visita als mercats municipals d'uns 40 grups de 14 centres diferents (en total, devers 800 alumnes). Aquest projecte també s'ha adreçat als professors dels centres.
- El projecte Jo per Tu està adreçat a l'alumnat del tercer cicle de primària dels centres públics i concertats. És un projecte educatiu que té com a objectius sensibilitzar l'alumnat envers la necessitat social de la donació altruista de sang i fomentar els valors de la solidaritat, l'altruisme i el compromís social. Hi han participat 34 centres públics de les Illes i 11 centres concertats (amb un total de 3.050 alumnes).

53. Centres participants: IES Capdepera (Capdepera), IES Pau Casesnoves (Inca), IES S'Arenal (Llucmajor), IES Josep Sureda i Blanes (Palma), IES Sineu (Sineu) i IES Guillem Colom Casasnoves (Sóller).

54. Centres participants: IES Calvià (Calvià), CC Es Liceu (Marratxí), CC CIDE (Palma), CC La Salle (Palma), IES Juniper Serra (Palma), IES Cap de Llevant (Maó) i IES Balàfia (Sant Llorenç, Eivissa).

- «Els joves diem no al tabac»⁵⁵ és un programa d'educació per a la salut adreçat principalment a l'alumnat de tercer cicle d'educació primària i a l'alumnat d'educació secundària obligatòria, al professorat i a les famílies. Hi han participat 630 alumnes de 41 centres educatius (19 IES, 13 CP i 9 CC)⁵⁶ i els seus corresponents centres de salut.
- El programa «El nostre cervell es pot posar malalt», organitzat per Gestió Sanitària de Mallorca del Govern de les Illes Balears (GESMA), s'ha adreçat a l'alumnat de segon i tercer curs d'educació secundària. Els objectius són: conscienciar i augmentar els coneixements de l'alumnat sobre la malaltia mental; millorar l'actitud de l'alumnat cap a aquelles persones que pateixen una malaltia mental i cap a les seves famílies i proporcionar informació sobre els trastorns mentals i els factors de risc més freqüents, principalment els relacionats amb el consum de tòxics durant l'adolescència. El programa consisteix, bàsicament, en una visita a l'Àrea de Salut Mental de GESMA, que es completa amb un taller informatiu sobre la imatge social de la persona amb trastorns mentals i la relació entre trastorn mental i abús de substàncies, des d'una perspectiva psicosocial, familiar i fins i tot genètica, posant l'accent en les relacions personals i de

grup. Han fet la visita 7 centres i 523 alumnes han emplenat el qüestionari de satisfacció.

6.2.

ELS ESTUDIS UNIVERSITARIS A LES ILLES BALEARS (2009-2010)

6.2.1. EL CONTEXT DELS ESTUDIS UNIVERSITARIS A LES ILLES BALEARS

Després d'un període d'un any i mig (des de final de 2006 fins a mitjan 2008, en què els nous governs —tant el de les Illes Balears com l'espanyol—, sorgits dels respectius processos electorals, varen comportar canvis en les dues administracions pel que fa a les estructures i responsabilitats tant en universitats com en recerca i varen anunciar la continuació de la reforma del sistema universitari a tot l'Estat), es podia preveure un curs amb la inestabilitat derivada d'una transició complicada, com a mínim en les estructures (graus i postgraus) i els continguts (plans d'estudis), i així ha estat la major part del curs acadèmic 2008-2009.

El context actual de recessió econòmica també ha emmarcat bona part de les dis-

55. Per una banda, la Gerència d'Atenció Primària i la Conselleria de Salut i Consum del Govern de les Illes Balears (a través del Pla d'Addiccions de les Illes Balears, PADIB, i de l'Oficina del Pla d'Actuació contra el Tabaquisme); per altra, la Conselleria d'Educació i Cultura del Govern de les Illes Balears, amb el suport del Col·legi d'Infermeria. Aquest projecte forma part de les activitats comunitàries que duen a terme els centres de salut i pretén potenciar la relació entre aquests i els centres educatius de referència en la feina conjunta per millorar la salut dels joves escolaritzats.

56. El concurs de cartells i pòsters és una de les activitats que fan els centres educatius adscrits al programa i disposa de tres categories: el concurs de cartells, el concurs de còmics i el concurs de relats curts.

cussions del sistema universitari a les Illes. La Llei de pressuposts del Govern de les Illes per al 2009 ha previst un increment limitat de les despeses i de les partides destinades a la Universitat, a les quals el Govern ha destinat 61 milions d'euros.

És en el Govern de l'Estat espanyol en què s'ha produït un canvi profund d'estructures que ha comportat que les principals responsabilitats sobre universitats depenguin de dos ministeris: pel que fa a l'àmbit formatiu, del Ministeri d'Educació, i pel que fa a la recerca i la transferència de coneixement, del Ministeri de Ciència i Innovació. El Ministeri d'Educació va incorporar les competències d'universitats, responsabilitat fins aquell moment del Ministeri de Ciència i Innovació (MICINN). El MICINN ha quedat configurat per una única secretaria d'estat, la d'Investigació, i s'hi ha afegit una nova secretaria general d'innovació. Pel que fa a l'estructura del Ministeri d'Educació, ha continuat amb una única secretaria d'estat d'educació, que ha passat a anomenar-se d'Educació i Formació Professional, i per reforçar l'administració de les noves competències que ha adquirit amb universitats s'ha creat una secretaria general d'universitats. D'aquesta Secretaria General d'Universitats, en depenen tres direccions generals —de Política Universitària, de Formació i Orientació Universitària i de Modernització i Internacionalització Universitària—, a més de la Secretaria General del Consell de Coordinació Universitària. Aquesta doble dependència ministerial de les activitats principals de la universitat ha comportat que les universitats demanassin una coordinació necessària entre les actuacions dels dos ministeris,

fins i tot amb la creació d'estructures de caràcter permanent.

Pel que fa a les actuacions dutes a terme per part del MICINN abans de la remodelació comentada, cal destacar, d'una banda, la iniciativa Estratègia Universitat 2015, orientada a millorar i modernitzar les universitats espanyoles i, en el seu marc, el programa Campus d'Excel·lència Internacional, que vol impulsar les iniciatives més innovadores i competitives, resultat de l'agregació estratègica dels agents que comparteixen un mateix campus. La primera convocatòria tenia previst identificar un màxim de deu campus arreu de l'Estat espanyol i s'havia de publicar a l'abril passat, període en què es va fer la remodelació ministerial comentada.

D'altra banda, l'any 2008 ha significat l'inici del nou Pla estatal d'R+D+I, que estableix els objectius i les prioritats de la política d'investigació i innovació per al període 2008-2011 i la continuïtat de diverses convocatòries competitives emmarcades en el programa Ingenio 2010.

Cal assenyalar, com s'ha dit abans, aquest darrer curs acadèmic com el de la transició per adaptar les titulacions a l'espai europeu d'educació superior, sobretot pel que fa als graus, un procés que s'ha vist immers en un ampli debat públic i de reclamació per part d'alguns col·lectius, principalment de determinats sectors d'estudiants i en formes diverses, amb demandes que anaven des de la necessitat d'incrementar la informació o el debat, fins a d'altres que vinculaven el procés amb la necessitat de més beques i finançament públic o peticions d'aturada

temporal del procés. En aquest sentit, el Ministeri va enfortir la comunicació amb la societat sobre l'anomenat «procés de Bolonya» i la UIB ha intensificat l'explicació pública dels diversos processos en marxa.

6.2.2. REFORMA DELS PLANS D'ESTUDI PER ADAPTAR-LOS A L'ESPAI EUROPEU D'EDUCACIÓ SUPERIOR (EEES)

El procés d'adaptació a l'EEES, regulat darrerament pel Reial decret 1393/2007, de 29 d'octubre, que estableix l'ordenació dels ensenyaments universitaris oficials, comporta canvis importants en el sistema universitari espanyol, especialment pel que fa a la reforma dels títols oficials, la seva verificació i acreditació. Per tal de dur a terme el procés de reforma, s'han establert a la UIB, al llarg de l'any acadèmic, comissions de reforma de grau i màster per a cada títol. Les comissions han estat formades per una presidència, un secretari, vocals acadèmics i estudiants, i ha rebut el suport de consultes de diverses organitzacions socials, acadèmiques, científiques i experts de cada disciplina. Aquest procés ha estat liderat per l'equip rectoral i assessorat per l'Oficina de Convergència i Harmonització Europea (OCIHE).

El Reial decret 1509/2008, de 12 de setembre, de creació del Registre d'Universitats, Centres i Títols (RUCT), té caràcter públic i de registre administratiu, compila la informació actualitzada del sistema universitari referent a universitats, centres i títols, i és alhora un instrument que garanteix la qualitat en les noves titulacions adaptades a l'EEES. Amb aquest

model, que potencia l'autonomia universitària, les universitats proposen l'oferta acadèmica que, un cop avaluada per l'ANECA, verificada pel Consell d'Universitats i registrada al RUCT, amb l'autorització corresponent del Govern de les Illes Balears, s'incorpora a un catàleg obert de titulacions. La inscripció al RUCT dels títols oficials té com a efecte la consideració inicial de títol acreditat. D'altra banda, tots els processos relacionats amb la renovació de l'acreditació dels títols, així com la modificació i extinció dels plans d'estudis, també s'hauran de registrar al RUCT.

El Reial decret 1892/2008, de 14 de novembre, determina les condicions d'accés als ensenyaments universitaris oficials de grau i els procediments d'admissió a les universitats públiques espanyoles sobre la base del respecte dels principis d'igualtat, mèrit i capacitat. El Decret també regula un nou sistema d'accés a la universitat per a aquelles persones més grans de quaranta anys que acreditin una determinada experiència laboral o professional i no disposin de la titulació acadèmica establerta legalment. De la mateixa manera, preveu l'accés de persones més grans de 45 anys que no disposin de titulació ni experiència laboral o professional.

Finalment, una resolució motivada de la Direcció General d'Universitats (DGMICINN, 16 de juliol de 2008), adreçada als rectors de les universitats espanyoles, aclaria diversos aspectes relatius als ensenyaments de màster i doctorat en l'ordenació universitària que es desprèn del Reial decret 1393/2007:

- Quant al calendari d'extinció dels ensenyaments de postgrau, a partir de l'1 d'octubre de 2009 no es podran iniciar programes de doctorat d'acord amb el Reial decret 778/1998, de 30 d'abril, els quals s'extingiran definitivament el 30 de setembre de 2015.
- Quant al calendari d'extinció dels ensenyaments de només segon cicle, d'acord amb el Reial decret 1393/2007, en el curs acadèmic 2010-2011 no es podran oferir places de nou ingrés a primer curs de les titulacions actuals. Ara bé, l'extinció de les titulacions de segon cicle començarà en el curs 2013-2014, quan ja no es podran oferir places a primer curs.
- Quant a la implantació de nous ensenyaments de postgrau, la implantació d'ensenyaments d'acord amb el Reial decret 1393/2007 requerirà la verificació prèvia del Consell d'Universitats i que les comunitats autònomes n'autoritzin la implantació.
- Quant a la verificació del doctorat, en el nou marc d'adaptació a l'EEES, el programa de doctorat està format per un període de formació i un altre d'investigació que, un cop superats, permeten obtenir el títol de doctor. No obstant això, el període de formació es pot configurar pròpiament com a màster —i, com a tal, s'entén que ja ha estat sotmès a verificació— o bé es pot superar amb 60 crèdits d'un màster o més. La normativa, però, també preveu

la possibilitat que les persones graduades en titulacions amb una durada superior als 300 crèdits puguin accedir directament al període d'investigació.

6.2.3. ALUMNAT UNIVERSITARI

Si es presta atenció al nombre d'alumnes, a les Illes Balears varen cursar estudis universitaris a la UIB i a les escoles i centres adscrits un total de 14.042 alumnes en el curs 2009-2010,⁵⁷ enfront dels 13.552 del curs anterior, la qual cosa suposa un augment d'un 7,45% del nombre d'alumnes i canvia el signe negatiu del curs anterior (Vegeu el quadre AIII-80). L'alumnat que va seguir estudis a la UNED, amb 4.962 alumnes matriculats en aquest darrer curs, 1.232 més que l'any acadèmic anterior (vegeu els quadres AIII-81 i AIII-82) i a la UOC, amb un total de 1.367 alumnes, completen l'alumnat universitari resident a les Illes. (Vegeu el quadre AIII-83). Finalment, es poden considerar els 972 alumnes que estudien a altres universitats de l'Estat. En total hi ha 20.853 alumnes seguint estudis universitaris de primer i segon cicle. A continuació comentarem amb més detall aquestes dades.

Per a l'anàlisi, ens centrarem de forma preferent en les dades de la UIB. La justificació d'aquesta decisió és evident, és l'única universitat pública presencial i concentra quasi el 65% de tot l'alumnat de les Illes que segueixen estudis universitaris de primer i segon cicle.

57. En el moment de tancar aquest capítol (juny 2009), encara no s'ha divulgat la memòria acadèmica de la UIB, UNED o UOC del curs 2008-2009. En aquest moment, les dades oficials de la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE) han arribat a l'any acadèmic 2006-2007.

La Universitat de les Illes Balears (UIB) imparteix en l'actualitat un total de 33 titulacions oficials en vigència, 27 de les quals estan homologades a l'EEES. A aquests 33 títols de grau s'han d'afegir 33 titulacions més de màster i 29 de doctorat. Si l'oferta de la UNED i de la UOC és no presencial, la de la UIB no es pot dir que sigui només presencial, ja que inclou un model semipresencial ja molt desenvolupat: el programa Campus Extens, així com una titulació completa a distància d'Educació Social.

Tot i el canvi del model educatiu no s'observen canvis significatius en la matriculació per branca de coneixement respecte de cursos anteriors.

Pel que fa a la demanda de nou ingrés dels diversos estudis, es pot comprovar que els cinc tipus d'estudis amb més alumnat són els de mestre, que, amb les ofertes de la UIB i de l'Escola Alberta Giménez i amb els graus en educació primària i infantil, han tingut 719 alumnes; seguits dels estudis d'empresarials, els quals en les dues modalitats han tingut 478 alumnes. A continuació, els estudis de dret, amb 308 alumnes, i els estudi de salut, que amb l'opció d'Infermeria i de Fisioteràpia arriben a 228 alumnes. Els estudis de turisme, en tres opcions (Escola Felipe Moreno, Consell d'Eivissa i UIB), han obtingut 185 alumnes nous. (Vegeu el quadre AIII-84).

En total, aquests cinc grans grups d'estudis formen un 54,04% de l'alumnat de la UIB.

6.2.4. EVOLUCIÓ DE LA MATRÍCULA EN ELS DARRERS ANYS

Al llarg dels cursos que van del 2003 al 2005, la matrícula no havia deixat d'aug-

mentar. Aquesta tendència es va invertir en el curs 2005-2006 i va disminuir també el 2006-2007 una altra vegada de forma moderada (vegeu el quadre AIII-85). Aquesta tendència ha canviat en els cursos 2007-2008 i 2009-2010 i ha tornat als nivells de nova matrícula de 2003-2005. Per volum de demanda, destaquen els estudis de Mestre en Educació Infantil, Educació Primària, Infermeria i Fisioteràpia, que registren valors que dupliquen clarament l'oferta de places de la UIB.

Segons la durada dels estudis, la demanda de graus ha augmentat si es compara amb la suma de les anteriors diplomatures i llicenciatures del 2008-2009. Pel que fa a les enginyeries i arquitectures tècniques, han augmentat lleugerament respecte del 2008-2009.

Les tendències, en el conjunt de l'Estat, han estat molt similars a les de la UIB, amb un descens moderat però sostingut respecte dels cursos de final dels anys noranta. També es pot confirmar que, com en el curs 2008-2009, continua la davallada del nombre d'alumnes del sistema universitari català (presencial, sense incloure la UOC) registrada en els cursos anteriors. La taxa de creixement anual acumulativa del sistema universitari català ha estat negativa, una vegada més, amb l'1,4%. Com es pot observar, el relatiu estancament de les dades de nova matrícula de la UIB és més destacat a partir de les comparacions. En qualsevol cas, pel que fa a la UIB, les dades del darrer curs només confirmen una tendència al manteniment de l'alumnat, sense pèrdues apreciables, però tampoc no s'ha aconseguit captar més alumnat. En els darrers anys, el nombre d'alumnes matriculats

només augmenta en unes quantes universitats, cal dir que l'augment s'observa en especial a la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) i a la Universitat Nacional d'Educació a Distància (UNED), atès que el seu funcionament i configuració com a universitats no presencials han motivat un creixement apreciable en comparació de l'alumnat de la UIB al llarg dels darrers cursos. En els darrers anys, tant la UNED com la UOC, han augmentat el nombre d'alumnes i han donat resposta a una nova manera de seguir els estudis universitaris: compatibilitzant els estudis i la feina, dilatant els processos de formació, etc. Probablement, la flexibilitat horària que permeten aquestes ofertes i la possibilitat de creixement no limitada per les instal·lacions o la dotació de personal acadèmic per impartir classes presencials n'ha facilitat el manteniment del creixement. També s'ha mantingut la sortida de les Illes per cursar els estudis superiors.

La distribució per sexe (vegeu el quadre AIII-86, per al conjunt de la UIB, sobre la matrícula del curs 2008-2009, és del 61,00% per a dones i del 39,00% per a homes. El percentatge de dones a la UIB continua superant en més de 6 punts la mitjana per al conjunt de les universitats espanyoles en aquest mateix curs (54,2%), segons les dades del Consell de Coordinació Universitària (2008). Aquesta diferenciació per sexe, superior a la de l'Estat, pot estar relacionada amb l'estructura de l'oferta de la UIB, en la qual dominen estudis més feminitzats. L'apreciable diferenciació per sexe no és conjuntural, és molt estable en el període dels darrers anys, de fet no ha canviat gaire des del curs 2000-2001, ja que llavors hi havia un 58,40% de dones, és a dir, ha augmentat

la feminització un poc més d'un punt percentual. Si es calcula la taxa de masculinitat (TM) es pot comprovar que per cada 100 alumnes dones, només hi ha 63,93 homes (en el curs 2003-2004 n'hi havia 71,82).

Per branques d'ensenyament, aquesta distribució mostra, malgrat això, resultats molt dispars: en les enginyeries i arquitectura tècniques són majoritaris els homes (en algunes carreres la TM és superior a 500 homes per cada 100 dones), resultat que es produeix en el sistema universitari espanyol, en un percentatge molt elevat. En l'extrem oposat se situen una sèrie de branques: els estudis d'Educació Social (TM: 9,05), Pedagogia (TM: 19,82), Treball Social (TM: 23,61), Infermeria (TM: 20,08), Psicologia (TM: 30,94), el conjunt de totes les carreres educatives (TM: 29,63, excepte l'especialitat d'Educació Física) i el conjunt de les filologies (37,21%).

Alumnat que estudia fora de la CAIB

De tots els alumnes que fan les proves d'accés a la UIB, n'hi ha un percentatge molt apreciable que es traslladen a una altra universitat de l'Estat. Pel que fa al curs 2008-2009, 972 alumnes varen fer aquesta operació de trasllat. Aquest volum d'alumnat que opta per altres universitats presencials de l'Estat es manté pràcticament igual respecte del curs 2006-2007, ja que aquest curs varen ser 930 els que varen demanar trasllat d'expedient.

Les universitats a les quals cursen els estudis es concentren a Barcelona (Universitat de Barcelona, Universitat Autònoma, Universitat Politècnica i Universitat Pompeu Fabra), amb un 49,65% del total d'alumnes que directament es matriculen

a universitats exteriors a la CAIB, i a Madrid (Universitat Complutense i Universitat Politècnica), amb més d'un 22%. Segueixen a molta distància altres localitats com València o Granada. Aquestes destinacions de referència són les mateixes que les del curs 2005-2006.

Els factors que influeixen en aquest abandonament són diversos, però hi ha un factor molt destacat i després un conjunt de factors associats de diverses maneres:

- El factor més important és la manca d'alguns estudis en l'oferta de la CAIB (UIB, UNED, UOC), com ara els estudis de Medicina, Belles Arts, Arquitectura, Farmàcia, Ciències de l'Activitat Física, Enginyeria Industrial, etc. En total, més d'un 50% de tots els que estudien fora ho fan perquè escullen carreres que no s'ofereixen a la CAIB; destaquen especialment les carreres sanitàries.
- Els altres factors associats són molt diversos: el prestigi d'altres universitats; la tradició familiar de cursar els estudis a determinada universitat pública o privada; la presència de familiars a les ciutats a les quals es traslladen els alumnes, la qual cosa facilita la instal·lació per a alumnes no residents a Palma; la garantia de seguir els estudis en castellà (tot i que l'oferta d'universitats catalanes o valencianes capta més del 50% de tots els alumnes que estudien fora de la CAIB); etc. La importància d'aquests factors i el nivell d'associació és impossible d'estimar actualment, només un estudi detallat pot millorar el coneixement que tenim d'aquests temes.

6.2.5. LA UNED I LA UOC EN L'OFERTA I LA DEMANDA DE L'ALUMNAT DE LA CAIB

La UNED ha desenvolupat una certa transformació en els darrers anys i ha millorat la seva adaptació a les tecnologies de la informació, com també han millorat les instal·lacions a la CAIB. L'oferta es concreta en 30 titulacions, seguides per un total de 4.962 alumnes. Dominen les titulacions de Dret (538 matriculats el 2008-2009) i Psicologia (411), que augmenten de forma sostinguda en els darrers anys acadèmics. Les dades sobre l'evolució de la matriculació són cada vegada millors. Les dades ajustades, ofertes aquest any acadèmic per la seu de la UNED a les Illes, milloren la fiabilitat de les dimensions de la matrícula. Els avantatges que ofereix, pel que fa a la flexibilitat, són importants, però encara no es poden conèixer les taxes d'èxit, punt més dèbil de les ofertes d'estudis superiors a distància.

Les dades sobre els estudis de doctorat i formació continuada han millorat clarament la percepció de la importància de la UNED. Pel que fa als estudis de postgrau, la importància de la UNED ha augmentat considerablement: ha passat a matricular 4.036 alumnes; a més, ha tingut 52 alumnes en diversos estudis de doctorat.

La Universitat Oberta de Catalunya (UOC) té una oferta d'estudis en procés d'ampliació. Als estudis de primer i segon cicle, actualment en procés de canvi, hi ha 1.367 alumnes, 60 més que els matriculats en el curs 2007-2008. (Vegeu el quadre AIII-83.)

Pel que fa als estudis de postgrau, la importància relativa és mínima, amb 44 alumnes que cursen doctorats o màsters.

El rendiment acadèmic corresponent al curs 2008-2009, mesurat a partir de la taxa de rendiment, és del 68,9%, dada lleugerament superior a la del curs 2007-2008 (67,6%). De la mateixa manera, es mantenen diferències importants pel que fa a centres, amb xifres que oscil·len entre el màxim de les diplomatures de salut i mestre (superiors al 90%) i els mínims de diversos estudis de ciències. Segons la branca de coneixement, l'evolució d'aquest indicador evidencia una lleugera recuperació en tots els àmbits, especialment en les ciències (superen el 65%), les ciències socials i jurídiques (superen el 69%) i les ciències humanes (superen el 85%). La taxa d'èxit en el curs 2008-2009 se situa en un 90,3%, un punt superior a la del curs 2007-2008.

6.2.6. ESTUDIS DE TERCER GRAU I INVESTIGACIÓ A LA UIB

En aquest darrer apartat, el dels estudis de postgrau, la UIB és l'oferta més estructurada, comparativament de més qualitat i amb resultats incomparablement més bons. La matrícula dels cursos de doctorat, en el curs 2008-2009, ha estat de 596 alumnes; ha disminuït un 7,5% respecte del curs anterior. Aquest nombre d'alumnes s'ha mantingut de forma significativa, sempre amb més de 450 alumnes en els darrers anys. En qualsevol cas, la tendència, des de 2005-2006, ha estat caracteritzada pel moderat increment de l'alumnat i ha augmentat en un 30,42% l'alumnat de doctorat. (Vegeu el quadre AIII-87.)

Segons la branca de coneixement, l'equilibri és notable, malgrat això, els doctorats de caire humanístic —Filologia, Història, etc.— (29,3%) i Ciències de la Salut i

Psicologia (18,96%) són els que concentren més proporció d'estudiants, seguits pels de Ciències de l'Educació, Dret, Economia i Ciències Experimentals, que se situen entre el 16% i el 17% del total. Si es presta atenció de forma més detallada, la desigualtat per programes de doctorat és apreciable, amb doctorats amb més de 40 alumnes (Biologia, Educació —investigació i innovació—, Ciències Mèdiques Bàsiques, Història, Història de l'Art) i uns altres amb un nombre reduït d'alumnes. En qualsevol cas, no és tan important el volum d'alumnat com la qualitat d'aquests estudis, mesurada per les mencions de qualitat atorgades per l'ANECA i pel nombre de tesis aprovades: només en el darrer curs s'han presentat 24 tesis.

En l'estudi de 2009 titulat *La calidad de las universidades en España* (CES de la Comunitat de Madrid) s'analitzen 32 variables agrupades en 10 factors: recursos humans, mitjans informàtics, llibres per alumne, tesis, patents, projectes d'I+D, etc. La majoria de les dades, recollides en el curs 2006-2007, han estat facilitades per la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles (CRUE) a l'equip d'investigadors, encapçalat pel catedràtic d'Economia Aplicada Mikel Buesa. La Universitat de les Illes Balears parteix com la número 31 de la llista de 47 universitats públiques analitzades. Té un 58 sobre 100 punts en docència i en investigació. L'informe arrodoneix els seus resultats al 100% i presenta la Universitat Politècnica de València com a model amb 100 punts per mesurar la resta. Li segueix la Universitat de Santiago de Compostel·la, amb 14,9 punts de diferència. A partir d'aquesta, els bots en la llista són més reduïts.

La UIB puntua malament en les variables considerades a l'índex general de docència (universitat 40 de 47, amb 27,22 punts de 100, encara que la primera universitat només arriba a 54,14 punts). Aquest resultat no és especialment preocupant quan es revisen els indicadors considerats, agrupats en cinc factors: dimensions de les universitats, recursos humans, dotació de recursos, esforç bibliogràfic i resultats del doctorat (nombre de tesis).

La puntuació de la UIB millora molt en l'índex general d'investigació (universitat 22, amb 36,65 punts; la primera universitat arriba a 55,95 punts). Els indicadors d'aquest índex són els recursos financers obtinguts per a la investigació; els resultats d'investigació, mesurats per les patents i tesis doctorals per doctor; els projectes d'I+D competitiva i nivell d'èxit dels estudiants del doctorat; el nivell acadèmic dels investigadors i les publicacions ISI de les universitats. L'informe de la Fundación Conocimiento y Desarrollo (2008) coincideix amb aquesta bona valoració de la UIB en investigació: la UIB (amb 70,19 articles ISI per cada cent professors a temps complet i amb aproximadament 1.600 publicacions per any, 700 de les quals són aparicions en revistes internacionals de prestigi) figura com el quart centre públic que més produeix, per sobre d'universitats com la Pompeu Fabra de Barcelona o la Carlos III de Madrid.

6.2.7. PROFESSORAT DE LA UIB

En l'àmbit dels recursos i l'organització, la reforma de la LOU, aprovada per la Llei orgànica 4/2007, de 12 d'abril, preveu,

entre altres qüestions, una nova configuració de la docència universitària en tres àmbits:

- L'estructuració del personal docent universitari permanent en dos únics cossos: catedràtics d'universitat (CU) i professors titulars d'universitat (TU), així com la integració en aquests cossos del professorat catedràtic d'escola universitària i el professorat titular d'escola universitària. Segons estableix la disposició addicional segona de la Llei orgànica 4/2007, que modifica la LOU, podran accedir directament al cos de TU el professorat TEU que tingui el títol de doctor o l'obtingui posteriorment i estigui acreditat d'acord amb els mecanismes prevists en la legislació. En aquest sentit, el Consell de Govern ha aprovat la promoció de la majoria de TEU doctors acreditats a TU al llarg de l'any acadèmic.
- La reestructuració de les modalitats de contractació laboral fixades ara en les figures següents: ajudant, professor ajudant doctor, professor contractat doctor, professor associat i professor visitant.
- Un nou procediment per accedir als cossos docents universitaris que requereix l'obtenció prèvia de l'acreditació per l'ANECA o l'AQUIB (a les Illes Balears).

Mentre aquest procés resta obert, pel que fa a la situació actual a la UIB, amb relació al personal docent i investigador (PDI) de la UIB, es presenten els trets següents (vegeu el quadre AIII-88). El professorat permanent està format per 493 catedràtics i titu-

lars (40,2%) i per 740 no permanents (59,80%), és a dir, associats, ajudants i altres. Aquestes 1.233 places, en equivalents a jornada completa (EJC) —és a dir, equivalents a 37,5 hores setmanals—, representen 719,09 docents. Això significa que si només es considera aquest professorat teòric (EJC), tot i aquest augment en el nombre de professors (de 1.216 en el curs 2008-2009 a 1.231 en el curs 2009-2010), la ràtio d'alumnes per professor no millora. De fet, augmenta el nombre d'alumnes per professor i passen de 15,29 en el curs 2008-2009 a la UIB a 19,527 en el curs 2009-2010. Aquest empitjorament de la relació alumne-professor és preocupant, ja que representa un retrocés a abans de 2003-2004, en què aquesta ràtio era de 18,95 alumnes per professor. Aquest empitjorament es pot explicar pel considerable augment d'alumnes a la UIB, que enguany sumen 14.402 en comparació dels 13.546 del curs 2008-2009.

El nombre de professors de la UIB, en els diversos cursos, presenta un increment progressiu moderat; es millora la dotació de personal en totes les opcions, excepció feta de les categories a extingir (catedràtics i titulars d'escola universitària), directament implicats en un procés d'accés a la categoria superior de titulars d'universitat. Aquesta millora pot ser enganyosa, de fet, la millora no és significativa pel que fa al professorat permanent, ja que els increments en nombre de titulars d'universitat (de 211 a 276 en el darrer any acadèmic) s'explica per la reconversió de catedràtics i titulars d'escola universitària (de 212 a 123 en el mateix període).

Com ja es va destacar en aquest mateix informe del curs passat, cal posar de

manifest les diferències, des de la perspectiva de la categoria del PDI, entre els departaments que es varen crear i dotar abans (química, física, biologia, dret, matemàtiques o els dos de pedagogia) i els departaments més recents (psicologia, economia aplicada, economia d'empresa, infermeria, fisioteràpia, etc.).

És molt destacada la proporció de professors associats, ajudants i altres no permanents en alguns departaments (per exemple: més d'un 87,4% en Infermeria i Fisioteràpia i un 69,64% en Pedagogia i Didàctiques Específiques); amb tot, cal tenir en compte que el nombre d'associats, ajudants i altres no permanents en els diversos departaments representa un 59,80% del total del professorat. S'ha de tenir present que el creixement de la UIB, des del curs 1999-2001, s'ha fet en bona part gràcies a la contractació de personal associat, és a dir, s'ha produït un increment constant d'aquest tipus de personal, contra els criteris manifestats per la gran majoria de responsables universitaris.

Si es consideren de forma conjunta els professors funcionaris permanents (CU, TU, CEU i TEU), representen un 40,20% (en el curs 2008-2009 representaven un 40,13%). És a dir, hi ha 148,76 professors no permanents per cada 100 permanents, mentre que en el curs acadèmic 2008-2009 n'hi havia 149,2. Per al pressupost 2008, la plantilla del personal docent investigador no va presentar modificacions importants quant a creixement de nombre de places de professorat permanent, atès el difícil context econòmic actual. Així, doncs, només s'ha executat un creixement de plantilla de PDI, basada en professorat no permanent, correspo-

ment al desplegament de nous ensenyaments i a les reformes actuals (EEES) per al curs 2008-2009 (un augment de 71 professors no permanents amb relació a l'any 2008), cosa que ha fet disminuir el professorat permanent en 23 professors (vegeu el resum de l'evolució del quadre AIII-88). Aquest augment del desequilibri s'ha de corregir en els propers anys si el que es vol és millorar la qualitat de la docència i de la investigació en els departaments i en el conjunt de la UIB.

És evident que la política de professorat de la UIB depèn dels canvis que s'han de produir en els propers dos cursos acadèmics, amb la plena incorporació a l'Espai Europeu d'Educació Superior. A més dels canvis legals, s'han de produir canvis també en el finançament de la UIB per afavorir la capacitat de millora de les dotacions de professorat i investigador permanent.

6.2.8. PERSONAL D'ADMINISTRACIÓ I SERVEIS

Pel que fa a les accions en matèria de personal d'administració i serveis, cal referir-se fonamentalment a dos aspectes en concret: la dotació i la formació.

Pel que fa a la dotació de personal d'administració i serveis (PAS), la UIB disposa (segons els pressuposts de 2009) de 496 professionals funcionaris i 47 contractats, és a dir, 543 professionals de nivells molt diferents, des d'auxiliars de suport administratiu fins a tècnics superiors de diverses especialitats. Segons el quadre de tretze indicadors institucionals, inclòs al pressu-

post de la UIB,⁵⁸ el PAS ha passat de 729 a 886 persones, fet que ha modificat la ràtio professors/PAS, la qual ha passat d'1,73 el 2003 a 1,63 el 2009. El PAS s'ha incrementat, però la dificultat d'interpretació d'aquesta ràtio és gran, ja que la variació podria indicar una reducció del suport a les tasques acadèmiques o una major eficiència d'aquest suport, per una certa economia d'escala a les organitzacions de suport (serveis diversos de la UIB). Però, encara s'hauria d'estudiar la composició per categories i funcions d'aquest personal. Les dades actuals no permeten analitzar en detall l'evolució del PAS, encara que les memòries dels serveis mostren una carència de personal considerable.

Amb relació a la formació, val a dir que ha millorat la formació específica per a personal d'administració i serveis i ha augmentat l'oferta i la participació en accions formatives en més d'un 6,2% respecte del curs 2007-2008.

6.2.9. PRESSUPOST

Dos dels grans principis que han de regir el finançament universitari són la suficiència i l'equitat, juntament amb una gestió eficaç i eficient dels recursos que s'hi destinen. Per suficiència s'entén un finançament adequat a les funcions encomanades a la Universitat: formació, recerca i desenvolupament social i econòmic. Un finançament que permeti una activitat acadèmica de qualitat, competitiva en el terreny europeu i internacional, que generi projectes i iniciatives singulars i complementàries al si de

58. <http://www.uib.es/ca/infosobre/universitat/pressuposts/2009/index.html>

la Universitat de les Illes Balears. En aquest terreny, és especialment rellevant analitzar i determinar els costos futurs de les diferents activitats universitàries tenint en compte els que es deriven de la construcció de l'Espai Europeu d'Educació Superior o l'impacte de la legislació que afecta l'àmbit universitari.

L'equitat implica igualtat d'oportunitats i polítiques actives que afavoreixin l'accés a l'educació superior de tot ciutadà que així ho desitgi i compleixi els requisits per accedir-hi. En aquest sentit, i en el context de l'EEES, es fa imprescindible posar en marxa una política robusta de beques, ajuts i préstecs als estudiants, juntament amb preus públics limitats per a les diverses matricules. Bona part d'aquestes accions són competència del Govern de les Illes Balears. La nova política de beques, ajuts i préstecs s'ha d'apropar a la mitjana europea en un termini de pocs anys, ja que actualment Espanya, i més en concret les Illes Balears, se situen a la cua d'Europa quant a l'oferta de beques i ajuts als estudiants.

Pel que fa al pressupost de la UIB (vegeu els quadres AIII-89 i AIII-90), aquest any 2010 s'ha aprovat un pressupost de 95.319.345,11 euros, és a dir, ha augmentat un 3,10% respecte del curs anterior. Aquest augment s'ha produït de forma sostinguda en els darrers quatre pressuposts, fins enguany sempre per sobre del 5%. Cal assenyalar que el pressupost de la CAIB també s'ha reduït enguany en àmbit general. En els ingressos, les taxes públiques representen només un 12,35%, mentre que el 63,28% són transferències corrents,

majoritàriament provinents del Govern de les Illes Balears. Les despeses es distribueixen en un 65,12% de personal (el 2009 representava un 66,04%), despeses en béns corrents o serveis (13,69%) i les inversions reals (19,44%). Aquest darrer capítol s'ha reduït considerablement si el comparem amb el que representava, per exemple, en els anys 2000 (29,44%) o 2001 (33,99%). En qualsevol cas, les necessitats d'inversió no s'han reduït, ja que encara falten instal·lacions molt notables (biblioteca central, adaptació als requeriments espacials derivats del model d'ensenyament-aprenentatge de l'espai europeu, etc.).

En els darrers vuit anys, cal reconèixer que l'esforç inversor del Govern de les Illes ha estat insuficient encara que important a causa, principalment, de la necessitat de donar resposta a la creixent entrada de nous estudiants a les aules i la consegüent necessitat de dotacions de professorat, així com per la creació i consolidació de les infraestructures universitàries. S'ha passat d'una transferència nominativa de 38,32 milions d'euros el 2003 a 60,32 milions d'euros el 2010, és a dir, d'una transferència nominativa per estudiant de 3.291 euros el 2003 a 4.295 euros el 2010, increments molt superiors als de l'IPC. Concretament, entre 2009 i 2010 s'ha produït una reducció del 12,84%. Però si es compara, respecte del 2003, la transferència nominativa per estudiant ha augmentat en un 30,50%.

Malgrat tot, encara som lluny d'assolir un finançament universitari que representi l'1,5% del PIB l'any 2010, i que avanci cap a la recomanació de la Unió Europea d'un

2% d'inversió en educació superior i d'un 3% d'inversió general en R+D. Concretament, el 2009, el Govern ha destinat 60.322.099,37 euros a transferències a la UIB en els pressuposts de 2010, un 1,78%

dels 3.384,4 milions d'euros que constitueixen el total dels pressuposts del Govern de la CAIB (art.1 de la Llei de pressuposts generals de la Comunitat Autònoma de les Illes Balears per a l'any 2010).